

Bruselj, 5. december 2024
(OR. en)

16525/24

Medinstitucionalna zadeva:
2024/0258(COD)

LIMITE

ELARG 177
COEST 703
CADREFIN 212
FIN 1098
ECOFIN 1466
BUDGET 67

DOPIS O TOČKI POD „I/A“

Pošiljatelj:	Generalni sekretariat Sveta
Prejemnik:	Odbor stalnih predstavnikov/Svet
Št. predh. dok.:	14449/24
Št. dok. Kom.:	COM(2024) 469 final
Zadeva:	Predlog UREDBE EVROPSKEGA PARLAMENTA IN SVETA o vzpostavitvi instrumenta za reforme in rast za Republiko Moldavijo

I. OZADJE/UVOD

1. Komisija je 10. oktobra 2024 Svetu in Evropskemu parlamentu predložila predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o vzpostavitvi instrumenta za reforme in rast za Republiko Moldavijo¹.
2. Osnutek uredbe temelji na členu 212 Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU) (redni zakonodajni postopek).
3. Delovna skupina za širitev in države, s katerimi potekajo pogajanja za pristop k EU (COELA), je o predlogu razpravljala na sejah 18. in 23. oktobra ter 6., 20. in 27. novembra ter se dogovorila o besedilu iz priloge k temu dopisu.

¹ ST 14449/24 INIT

4. V Evropskem parlamentu sta glavna odgovorna odbora za ta dosje Odbor za zunanje zadeve (AFET) in Odbor za proračun (BUDG). V teh odborih sta bila za poročevalca imenovana Siegfried Mureşan (PPE) in Sven Mikser (S&D). Njuno poročilo naj bi bilo sprejeto v začetku naslednjega leta.

II. ZAKLJUČEK

5. Odbor stalnih predstavnikov naj zato:
- a) potrdi dogovor o besedilu splošnega pristopa iz priloge k temu dopisu in
 - b) priporoči Svetu, da na eni od prihodnjih sej kot točko pod „A“ sprejme dogovor o splošnem pristopu iz priloge k temu dopisu, da bo predsedstvo lahko začelo zadevna pogajanja.
-

Predlog

UREDBA EVROPSKEGA PARLAMENTA IN SVETA

o vzpostavitvi instrumenta za reforme in rast za Republiko Moldavijo

EVROPSKI PARLAMENT IN SVET EVROPSKE UNIJE STA –

ob upoštevanju Pogodbe o delovanju Evropske unije in zlasti člena 212 Pogodbe,

ob upoštevanju predloga Evropske komisije,

v skladu z rednim zakonodajnim postopkom,

ob upoštevanju naslednjega:

- (1) Unija temelji na vrednotah iz člena 2 Pogodbe o Evropski uniji (PEU), med katerimi so demokracija, pravna država in spoštovanje človekovih pravic. Te vrednote so del pristopnih meril, ki so bila določena na zasedanju Evropskega sveta v Københavnu junija 1993 (v nadaljnjem besedilu: københavnska merila) in pogojujejo upravičenost do članstva v Uniji.
- (2) Širitveni proces temelji na uveljavljenih merilih, poštenih in doslednih pogojih ter načelu lastnih dosežkov. Še naprej je bistvena trdna zavezanost pristopu, pri katerem se daje prednost temeljnim prvinam, to pa pomeni, da se je treba osredotočiti tako na pravno državo, temeljne pravice, delovanje demokratičnih institucij in reforme javne uprave kot tudi na gospodarska merila. Pri Republiku Moldaviji (v nadaljnjem besedilu: Moldavija) je napredek odvisen od tega, ali izvede potrebne reforme za uskladitev s pravnim redom Unije.

- (3) Širitev je geostrateška naložba v mir, varnost in stabilnost, kar je pokazala tudi vojna agresija Rusije proti Ukrajini. Unija je polno in nedvoumno zavezana perspektivi članstva Moldavije v Uniji. Usmeritev in zavezanost Moldavije Uniji sta močan izraz njene strateške izbire in pripadnosti skupnosti vrednot. Pot Moldavije do članstva v EU mora biti trdno utemeljena v oprijemljivem in konkretnem napredku pri reformah.
- (4) V skupnem interesu Unije in Moldavije je, da se okrepijo prizadevanja za reforme političnih, pravnih in gospodarskih sistemov Moldavije z namenom, da v prihodnosti postane članica Unije, in da se podpre njen pristopni proces. Možnost članstva v Uniji ima močen preobrazbeni učinek, ki vključuje pozitivne demokratične, politične, gospodarske in družbene spremembe **ter prispeva h krepitvi odpornosti Moldavije.**
- (5) Nekatere prednosti članstva v Uniji je treba omogočiti že pred pristopom. Gospodarsko zbliževanje je v središču teh prednosti. Trenutno je stopnja zbliževanja Moldavije v smislu BDP na prebivalca, izražena v standardih kupne moči, še vedno nizka, in sicer 29 % povprečja Unije, ter ne napreduje dovolj hitro.
- (6) Ker so se pristopna pogajanja z Moldavijo začela junija 2024, je pomembno, da se Moldaviji **zagotovi potrebna** podpora [...] na njeni poti do članstva. **Ta podpora** je na ravni, primerljivi z ravnmi, ki so jih deležne druge države kandidatke, s katerimi so se začela pristopna pogajanja, in zagotavlja ustrezna sredstva.
- (6a) **Cilj instrumenta bi moral biti podpora Moldaviji pri obravnavanju pomembnih izzivov – zlasti v zvezi z gospodarstvom, energijo, hrano, vrednostnimi verigami –, ki izhajajo iz vojne agresije Rusije proti Ukrajini in hibridnih dejavnosti, uperjenih zoper Moldavijo.**

- (7) Za izvajanje načrta za rast za Moldavijo je potrebno ustrezno financiranje v okviru novega namenskega finančnega instrumenta, tj. instrumenta za pomoč državi pri izvajanju reform za trajnostno gospodarsko rast in napredek na področju temeljnih prvin.
- (8) Da bi dosegli cilje načrta za rast za Moldavijo, bi bilo treba v zvezi z naložbenimi področji nameniti pozornost sektorjem, ki bodo verjetno ključni multiplikatorji socialnega in gospodarskega razvoja: povezljivosti, vključno s trajnostnim prometom, razogljčenju, energetiki, **kmetijstvu in živilski industriji, razvoju podeželja**, zelenemu in digitalnemu prehodu, pa tudi izobraževanju, udeležbi na trgu dela ter razvoju znanj in spretnosti, pri čemer bi se bilo treba posebej osredotočiti na mlade.
- (9) Instrument bi moral temeljiti na pridružitvenem načrtu za Moldavijo ter delovanju gospodarskega in naložbenega načrta za vzhodno partnerstvo v Moldaviji, s katerim so se naložbe usmerjale v kritične sektorje, kot so povezljivost, energijska učinkovitost, razvoj podjetij in konkurenčnost.
- (10) Trajnostna prometna infrastruktura je bistvena za izboljšanje povezljivosti med Moldavijo in Unijo. Prispevati bi morala k vključevanju Moldavije v prometno omrežje Unije. Komisija je v okviru revidiranega vseevropskega prometnega omrežja (TEN-T) evropski prometni koridor Baltsko morje–Črno morje–Egejsko morje razširila na Moldavijo. Omrežje TEN-T je referenca za financiranje trajnostne prometne infrastrukture, kar vključuje okolju prijazna prevozna sredstva, kot so železnice, ter digitalizacijo prometa.

- (11) Instrument bi moral podpirati naložbe in reforme, ki spodbujajo pot Moldavije do digitalne preobrazbe gospodarstva in družbe v skladu z vizijo EU za leto 2030, predstavljeno v sporočilu Komisije Digitalni kompas do leta 2030: evropska pot v digitalno desetletje, tako da bi prispeval k vključujočemu digitalnemu gospodarstvu, ki bi koristilo vsem državljanom. Z instrumentom bi si morali prizadevati, da bi Moldavija lažje dosegla splošne in digitalne cilje glede na Unijo. Kot je Komisija navedla v svojem sporočilu z dne 15. junija 2023 Izvajanje nabora orodij za kibernetiko varnost omrežij 5G, bi moral biti nabor orodij za kibernetiko varnost omrežij 5G referenca za financiranje Unije za zagotavljanje varnosti, odpornosti in zaščite celovitosti projektov digitalne infrastrukture v regiji.
- (12) Podpora v okviru instrumenta bi morala biti zagotovljena za izpolnitev splošnih in specifičnih ciljev na podlagi določenih meril in jasnih plačilnih pogojev. Ti splošni in specifični cilji bi se morali medsebojno dopolnjevati. Instrument bi moral podpirati proces širitve, tako da bi pospešil usklajevanje z vrednotami, zakoni, pravili, standardi, politikami in praksami Unije (pravni red) z namenom članstva v Uniji, postopno povezovanje Moldavije z enotnim trgom Unije ter njeno socialno-ekonomsko zbliževanje z Unijo. Instrument bi moral spodbujati tudi dobre sosedске odnose.
- (13) Poleg spodbujanja socialno-ekonomskega zbliževanja bi moral instrument pomagati pospešiti reforme, povezane s temeljnimi prvinami širitvenega procesa, med drugim s pravno državo, temeljnimi pravicami, tudi pravicami beguncev, pripadnikov manjšin, vključno z narodnimi manjšinami in Romi, ter pravicami lezbijk, gejev, biseksualcev, transseksualcev in interseksualcev (LGBTI). Prav tako bi moral instrument pomagati izboljšati delovanje demokratičnih institucij in javne uprave, javna naročila, nadzor nad državno pomočjo in upravljanje javnih financ, boj proti korupciji in organiziranemu kriminalu, kakovostno izobraževanje in usposabljanje ter politike zaposlovanja, zeleni prehod ter podnebne in okoljske cilje države.

- (14) Ta instrument bi moral Moldaviji pomagati pri pripravi na članstvo v Uniji v skladu z obstoječo metodologijo širitve¹.
- (15) Instrument bi moral dopolnjevati obstoječi gospodarski in finančni dialog, ne da bi pri tem ogrozil njegov domet, s čimer bi se okrepila gospodarsko povezovanje in priprava na večstranski nadzor Unije nad gospodarskimi politikami.
- (16) Instrument bi moral spodbujati načela razvojne učinkovitosti ob upoštevanju dodatnosti glede podpore in dopolnjevanja podpore, ki se zagotavlja v okviru drugih programov in instrumentov Unije, ter prizadevanju za preprečevanje podvajanja in doseganju sinergij med pomočjo na podlagi te uredbe in drugo pomočjo – med drugim integriranih finančnih svežnje, ki vključujejo tako izvozno kot razvojno financiranje –, ki jo zagotavljajo Unija, države članice, tretje države ter večstranske in regionalne organizacije in subjekti.
- (17) Komisija bi si morala v skladu z načelom vključujočih partnerstev prizadevati za to, da bi se v Moldaviji opravilo potrebno posvetovanje z ustreznimi deležniki, vključno s socialnimi partnerji in organizacijami civilne družbe, in da bi bile tem deležnikom pravočasno na voljo ustrezne informacije, da bi lahko imeli dejavno vlogo pri oblikovanju in izvajanju programov ter povezanih postopkov njihovega spremljanja.
- (18) Da bi podprli cilje tega instrumenta in da bi se povečale ustrezne zmogljivosti Moldavije za izvajanje programa reform, bi bilo treba še naprej zagotavljati tehnično pomoč ter pomoč pri čezmejnem sodelovanju.
- (19) Instrument bi moral zagotavljati skladnost s splošnimi cilji zunanjega delovanja Unije, kot so določeni v členu 21 PEU, vključno s spoštovanjem temeljnih pravic, kot so zapisane v Listini Evropske unije o temeljnih pravicah, in jih podpirati. Zagotoviti bi moral zlasti varstvo in uveljavljanje človekovih pravic ter pravne države.

¹ COM(2020) 57 final.

- (20) Instrument bi moral spodbujati inovacije, raziskave in sodelovanje med akademskimi ustanovami in industrijo v podporo zelenemu in digitalnemu prehodu, pri čemer bi moral podpirati lokalne industrijske sektorje, še posebej lokalna mikro, mala in srednja ter zagonska podjetja.
- (21) Moldavija bi morala dokazati verodostojno zavezanost evropskim vrednotam, med drugim tako, da bi delovala v skladu s skupno zunanjo in varnostno politiko Unije, vključno z njenimi omejevalnimi ukrepi.
- (22) Pri izvajanju instrumenta bi bilo treba upoštevati strateško avtonomijo Unije ter strateške interese Unije in njenih držav članic ter vrednote, na katerih Unija temelji.
- (23) Dejavnosti v okviru instrumenta bi morale podpirati napredek pri doseganju socialnih, podnebnih in okoljskih standardov Unije ter ciljev Združenih narodov glede trajnostnega razvoja, Pariškega sporazuma, sprejetega na podlagi Okvirne konvencije Združenih narodov o spremembi podnebja, Konvencije Združenih narodov o biološki raznovrstnosti in Konvencije Združenih narodov o boju proti dezertifikaciji ter ne bi smele prispevati k degradaciji okolja ali povzročati škode okolju ali podnebjju. Ukrepi, ki se financirajo v okviru instrumenta, bi morali biti v skladu z energetske in podnebnimi načrti Moldavije, njenim nacionalno določenim prispevkom in ambicijo, da se doseže podnebna nevtrálnost do leta 2050. Instrument bi moral prispevati k blaženju podnebnih sprememb in sposobnosti prilagajanja njihovim škodljivim učinkom ter krepiti odpornost proti podnebnim spremembam. Financiranje prek instrumenta bi moralo zlasti spodbujati prehod na razogljičeno, podnebno nevtrálno in proti podnebnim spremembam odporno krožno gospodarstvo.

- (24) Izvajanje te uredbe bi moralo slediti načeloma enakosti in nediskriminacije, kot sta opredeljeni v strategijah za Unijo enakosti. Pri tem bi bilo treba spodbujati in okrepiti enakost spolov in vključevanje, skrbeti za dejansko udeležbo žensk v postopkih odločanja ter opolnomočenje žensk in deklic ter si prizadevati za varstvo in **spodbujanje pospešenega in celovitega uveljavljanja vseh človekovih pravic s strani žensk in deklic [...]** ter za preprečevanje nasilja nad ženskami in nasilja v družini ter boj proti njima, pri čemer bi bilo treba upoštevati akcijski načrt EU za enakost spolov ter ustrezne sklepe Sveta in mednarodne konvencije. Poleg tega bi bilo treba uredbo izvajati ob polnem spoštovanju evropskega stebra socialnih pravic, tudi kar zadeva varstvo otrok in pravice delavcev. Izvajanje instrumenta bi moralo biti skladno s Konvencijo Združenih narodov o pravicah invalidov in njenim protokolom ter zagotavljati dostopnost v okviru naložb in tehnične pomoči instrumenta v skladu z Direktivo (EU) 2019/882 Evropskega parlamenta in Sveta.

- (25) Ob upoštevanju evropskega zelenega dogovora kot evropske strategije za trajnostno rast in pomena obravnavanja podnebnih ciljev in ciljev biotske raznovrstnosti v skladu z zavezami iz Medinstitucionalnega sporazuma bi moral instrument prispevati k doseganju skupnega cilja, da bi bilo 30 % proračunskih odhodkov Unije namenjenih podnebnim ciljem, 7,5 % v letu 2024 ter 10 % v letih 2026 in 2027 pa ciljem biotske raznovrstnosti. Vsaj 37 % nepovratne finančne podpore, vključno z oblikovanjem rezervacij, zagotovljene za naložbene projekte, odobrene v okviru naložbene platforme za sosedstvo, ki je ena od regionalnih naložbenih platform iz člena 32 Uredbe (EU) 2021/947², bi moralo biti namenjenih podnebnim ciljem. Ta znesek bi bilo treba izračunati z uporabo Rio označevalcev v skladu z obveznostjo EU, da OECD poroča o mednarodnem podnebnem financiranju, pa tudi v skladu z drugimi mednarodnimi sporazumi ali okviri. Podnebni koeficienti EU, ki se uporabljajo v vseh programih večletnega finančnega okvira za obdobje 2021–2027 in so določeni v delovnem dokumentu služb Komisije Arhitektura vključevanja podnebnih vprašanj v večletni finančni okvir za obdobje 2021–2027 (SWD(2022) 225), se bodo že junija 2025 uporabljali tudi za odhodke za podnebne ukrepe iz razdelka 6 večletnega finančnega okvira (Sosedstvo in svet). Instrument bo usklajen s pristopom drugih instrumentov iz razdelka 6, da bi zagotovili dosledno poročanje o podnebnih ukrepih v regiji. Instrument bi moral podpirati dejavnosti, pri katerih so v celoti upoštevani podnebni in okoljski standardi ter prednostne naloge Unije in načelo, da se ne škoduje bistveno, v smislu člena 17 Uredbe (EU) 2020/852 Evropskega parlamenta in Sveta (6).

²

[...]

Uredba (EU) 2021/947 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 9. junija 2021 o vzpostavitvi Instrumenta za sosedstvo ter razvojno in mednarodno sodelovanje – Globalna Evropa, spremembi in razveljavitvi Sklepa št. 466/2014/EU Evropskega parlamenta in Sveta ter razveljavitvi Uredbe (EU) 2017/1601 Evropskega parlamenta in Sveta ter Uredbe Sveta (ES, Euratom) št. 480/2009 (UL L 209, 14.6.2021, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/947/oj>).

- (26) Projekti se odobrijo v okviru naložbene platforme za sosedstvo po oceni Komisije in pozitivnem mnenju držav članic v odboru naložbene platforme za sosedstvo.
- (27) Komisija bi morala v sodelovanju z državami članicami in Moldavijo zagotoviti skladnost, usklajenost, doslednost in dopolnjevanje ter večjo preglednost in odgovornost pri zagotavljanju pomoči, tudi z izvajanjem ustreznih sistemov notranjih kontrol in politik za boj proti goljufijam. Osnovni pogoji za dodelitev podpore v okviru instrumenta bi morali biti, da Moldavija podpira in spoštuje učinkovite demokratične mehanizme, vključno z večstrankarskim parlamentarnim sistemom, svobodnimi in poštenimi volitvami, **svobodnim in neodvisnim** medijskim pluralizmom, neodvisnim sodstvom in pravno državo, ter zagotavlja spoštovanje vseh obveznosti v zvezi s človekovimi pravicami, vključno s pravicami pripadnikov manjšin.
- (28) Instrument bi bilo treba podpreti s sredstvi iz Instrumenta za sosedstvo ter razvojno in mednarodno sodelovanje – Globalna Evropa v višini 420 milijonov EUR in največ 1 500 milijonov EUR v obliki posojil za obdobje 2025–2027. Znesek bi moral kriti 9 % rezervacij, potrebnih za posojila v višini 135 milijonov EUR, podporo Unije za projekte, odobrene v okviru naložbene platforme za sosedstvo, kot je navedeno v členu 18(2), in dopolnilno podporo, vključno s podporo organizacijam civilne družbe in tehnično pomočjo. Nepovratno podporo bi bilo treba financirati iz sredstev, dodeljenih za geografski program za sosedstvo v skladu s členom 6(2), točka (a), Uredbe (EU) 2021/947. Uporabljati bi se morale vse določbe iz Uredbe (EU) 2021/947, razen če je v tej uredbi navedeno drugače. Predlagani instrument je oblikovan po vzoru instrumenta za reforme in rast za Zahodni Balkan.

- (28a) Nepovratno podporo bi bilo treba financirati iz sredstev, dodeljenih za geografski program za sosedstvo v skladu s členom 6(2), točka (a), Uredbe (EU) 2021/947, zlasti iz finančnih sredstev za vzhodno sosedstvo.**
- (29) Odločitve o sprostitvi iz člena 19(3) za podporo v obliki posojil bi bilo treba sprejeti v obdobju od 1. januarja 2025 do 30. junija 2029. Ta končni datum vključuje čas, ki ga Komisija potrebuje za oceno uspešnega izpolnjevanja zadevnih plačilnih pogojev in sprejetje poznejše odločitve o sprostitvi.
- (30) Da bi v največji možni meri izkoristili vzvod finančne podpore Unije za privabljanje dodatnih naložb in zagotovili nadzor Unije nad odhodki, bi bilo treba naložbe, ki podpirajo program reform, izvajati prek naložbene platforme za sosedstvo. Moldavija bi morala vsaj 25 % prejetega zneska posojila dati na voljo za naložbene projekte, odobrene v okviru naložbene platforme za sosedstvo. To dopolnjuje nepovratno podporo, ki jo Unija zagotavlja za te projekte.
- (31) Finančna obveznost iz posojil na podlagi instrumenta ne bi smela biti del zneska jamstva za zunanje delovanje v smislu člena 31(4) Uredbe (EU) 2021/947 Evropskega parlamenta in Sveta.
- (32) Za to uredbo bi se morala uporabljati horizontalna finančna pravila, ki sta jih Evropski parlament in Svet sprejela na podlagi člena 322 Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU). Ta pravila so opredeljena v Uredbi (EU, Euratom) 2024/2509 in določajo zlasti postopek za pripravo proračuna in njegovo izvrševanje v okviru neposrednega in posrednega upravljanja prek nepovratnih sredstev, javnih naročil, finančne pomoči, operacij mešanega financiranja in povračil zunanjim strokovnjakom ter urejajo preverjanje odgovornosti finančnih akterjev.

- (33) V postopkih dodeljevanja v okviru instrumenta bi morale biti dovoljene omejitve glede upravičenosti, kadar je to ustrezno glede na posebno naravo dejavnosti ali če dejavnost vpliva na varnost ali javni red.
- (34) Za zagotovitev učinkovitega izvajanja instrumenta, tudi s spodbujanjem vključevanja Moldavije v evropske vrednostne verige, bi morale vse zaloge in materiali, ki se financirajo in naročajo v okviru tega instrumenta, izvirati iz držav članic, Moldavije, držav kandidatk in pogodbenic Sporazuma o Evropskem gospodarskem prostoru ter iz držav, ki Moldaviji zagotavljajo raven podpore, primerljivo s tisto, ki jo zagotavlja Unija, pri čemer se upošteva velikost njihovega gospodarstva, in za katere je Komisija določila vzajemni dostop do zunanje pomoči v Moldaviji, razen če zalog in materialov ni mogoče dobiti pod razumnimi pogoji v nobeni od navedenih držav.
- (35) Z Moldavijo bi bilo treba skleniti sporazum o instrumentu, da se določijo načela finančnega sodelovanja med Unijo in Moldavijo ter opredelijo potrebni mehanizmi v zvezi s kontrolo, nadzorom, spremljanjem, ocenjevanjem, poročanjem in revizijo financiranja Unije v okviru instrumenta, pravila o davkih, carinah in dajatvah ter ukrepi za preprečevanje, odkrivanje, preiskovanje in odpravljanje nepravilnosti, goljufij, korupcije in nasprotij interesov. Zato bi bilo treba z Moldavijo skleniti tudi posojilno pogodbo, v kateri bi bile določene posebne določbe za upravljanje in izvajanje financiranja, zagotovljenega v obliki posojil. Sporazum o instrumentu in posojilno pogodbo bi bilo treba posredovati Evropskemu parlamentu in Svetu[...].
- (36) V sporazumu o instrumentu bi bilo treba določiti obveznost Moldavije, da v skladu z načeli Unije o varstvu podatkov in upoštevni pravili o varstvu podatkov zagotovi zbiranje in dostop do ustreznih podatkov o osebah in subjektih, ki prejemajo sredstva – vključno z informacijami o dejanskem lastništvu – za izvajanje programa reform.

- (37) Izvajanje instrumenta bi moralo temeljiti na usklajenem in prednostnem sklopu ciljno usmerjenih reform in z naložbami povezanih prednostnih nalog v Moldaviji (program reform), ki bi zagotavljal okvir za spodbujanje vključujoče in trajnostne socialno-ekonomske rasti, ki bo jasno opredeljen in usklajen z zahtevami za pristop k Uniji ter temeljnimi prvinami širitvenega procesa. Program reform bo služil kot splošni okvir za doseganje ciljev instrumenta. Program reform bi bilo treba pripraviti v tesnem sodelovanju z ustreznimi deležniki, vključno s socialnimi partnerji in organizacijami civilne družbe, pri čemer bi bilo treba vključiti njihov prispevek. Pogoj za izplačilo podpore Unije bi moralo biti izpolnjevanje plačilnih pogojev in merljiv napredek pri izvajanju reform, določenih v programu reform, ki ga oceni in uradno odobri Komisija. Sprostitev sredstev bi morala biti ustrezno strukturirana, da bo odražala cilje instrumenta.
- (38) Program reform bi moral vključevati ciljno usmerjene reformne ukrepe in prednostna naložbena področja, skupaj s plačilnimi pogoji v obliki merljivih kvalitativnih in kvantitativnih ukrepov, ki kažejo na zadovoljiv napredek ali dokončanje reformnih ukrepov, ter časovni razpored za izvajanje reformnih ukrepov. Program reform bi moral vključevati tudi predhodni seznam načrtovanih naložbenih projektov, ki naj bi se izvajali v okviru naložbene platforme za sosedstvo. Navedeni ukrepi bi morali biti načrtovani tako, da bodo izvedeni najpozneje do 31. decembra 2027, hkrati pa bi bilo treba omogočiti, da se splošno dokončanje reformnih ukrepov, na katere se ukrepi nanašajo, podaljša na obdobje po letu 2027, vendar najpozneje do 31. decembra 2028. Program reform bi moral vključevati tudi obrazložitev sistema Moldavije za učinkovito preprečevanje, odkrivanje in odpravljanje nepravilnosti, korupcije, tudi korupcije na visoki ravni, goljufij in nasprotij interesov pri uporabi sredstev, zagotovljenih v okviru instrumenta, ter ureditev za preprečevanje dvojnega financiranja iz instrumenta in drugih programov Unije ter od drugih donatorjev.

- (39) V programu reform bi bilo treba pojasniti, kako naj bi ukrepi prispevali k podnebnim in okoljskim ciljem ter načelu, da se ne škoduje bistveno, in digitalni preobrazbi.
- (40) Ukrepi v okviru programa reform bi morali prispevati k izboljšanju učinkovitega sistema upravljanja in nadzora javnih financ, boju proti pranju denarja, izogibanju davkom, davčnim utajam, goljufijam in organiziranemu kriminalu ter k učinkovitemu sistemu nadzora državne pomoči, da bi zagotovili pravične pogoje za vsa podjetja.
- (41) Program reform bi moral vsebovati opis takih sistemov in posebne ukrepe v zvezi s poglavjem 32, da bi Moldaviji pomagali uskladiti zahteve glede revizije in nadzora s standardi Unije. V primeru, da zahtevk za sprostitev sredstev vključuje ukrep, povezan s poglavjem 32, kakor je naveden v členu 19(2), Komisija ne sme sprejeti sklepa o odobritvi sprostitve sredstev, razen če tak ukrep oceni pozitivno.
- (42) Sporazum o instrumentu bi moral vključevati tudi kazalnike za ocenjevanje napredka pri doseganju splošnih in specifičnih ciljev instrumenta, določenih v tej uredbi. Ti kazalniki bi morali temeljiti na mednarodno dogovorjenih kazalnikih. Kazalniki bi morali biti, kolikor je mogoče, skladni tudi s ključnimi kazalniki uspešnosti iz izvedbenega sklepa Komisije o odobritvi programov reform za Zahodni Balkan na podlagi Uredbe (EU) 2024/1449 in okvira za merjenje rezultatov EFSD+. Kazalniki bi morali biti ustrezni, sprejeti, verodostojni, preprosti in zanesljivi.

- (43) Komisija bi morala program reform oceniti na podlagi seznama meril iz te uredbe. Za zagotovitev enotnih pogojev izvajanja te uredbe bi bilo treba na Komisijo prenesti izvedbena pooblastila za odobritev tega programa reform. **Ta pooblastila bi bilo treba izvajati v skladu z Uredbo (EU) št. 182/2011 Evropskega parlamenta in Sveta.** Komisija bo po potrebi ustrezno upoštevala Sklep Sveta 2010/427/EU (11) in vlogo Evropske službe za zunanje delovanje.
- (44) Delovni program v smislu člena 110(2) Uredbe (EU, Euratom) 2024/2509, sprejet v skladu z ustreznimi določbami Uredbe (EU) 2021/947, bi moral zajemati zneske, financirane iz sredstev, dodeljenih za geografski program za sosedstvo v skladu s členom 6(2), točka (a), Uredbe (EU) 2021/947.
- (45) Glede na potrebo po prožnosti pri izvajanju instrumenta bi morala imeti Moldavija možnost, da Komisiji predloži obrazloženo zahtevo za spremembo izvedbenega sklepa, kadar programa reform, vključno z ustreznimi plačilnimi pogoji, zaradi objektivnih okoliščin delno ali v celoti ni več mogoče uresničiti. Moldavija bi morala imeti možnost, da predloži obrazloženo zahtevo za spremembo programa reform, po potrebi tudi s predlaganjem dodatkov. Komisija bi morala imeti možnost, da spremeni izvedbeni sklep.

- (46) V sporazumu o instrumentu bi bilo treba določiti obveznost Moldavije, da v skladu z načeli Unije o varstvu podatkov in upoštevni pravili o varstvu podatkov zagotovi zbiranje in dostop do ustreznih podatkov o osebah in subjektih, ki prejemajo sredstva – vključno z informacijami o dejanskem lastništvu – za izvajanje programa reform. Omogočiti bi bilo treba finančno podporo za program reform v obliki posojila. Glede na potrebe Moldavije po financiranju je primerno organizirati finančno pomoč v okviru diverzificirane strategije financiranja iz člena 224 Uredbe (EU, Euratom) 2024/2509, ki je v navedeni uredbi določena kot enotna metoda financiranja, ki naj bi povečala likvidnost obveznic Unije ter privlačnost in stroškovno učinkovitost izdaj Unije.
- (47) Primerno je, da se Moldaviji zagotovijo posojila pod zelo ugodnimi pogoji za največ 40 let in da se glavnica ne začne odplačevati pred letom 2034.
- (48) Glede na to, da so finančna tveganja, povezana s podporo Moldaviji v obliki posojil v okviru tega instrumenta, primerljiva s finančnimi tveganji, povezanimi z dajanjem posojil na podlagi Uredbe (EU) 2021/947, bi bilo treba za finančno obveznost iz posojil na podlagi te uredbe določiti oblikovanje rezervacij v višini 9 % v skladu s členom 214 Uredbe (EU, Euratom) 2024/2509, financiranje oblikovanja rezervacij pa bi moralo izhajati iz sredstev, dodeljenih za geografski program za sosedstvo v skladu s členom 6(2), točka (a), Uredbe (EU) 2021/947.
- (49) Da bi Moldavija imela na voljo zagonska sredstva za izvajanje prvih reform, bi morala imeti dostop do 7 % skupnega zneska, določenega v tem instrumentu, po odbitku dopolnilne podpore, vključno s podporo organizacijam civilne družbe in tehnično pomočjo, ter oblikovanju rezervacij za posojila, v obliki predhodnega financiranja, odvisno od razpoložljivosti sredstev in spoštovanja osnovnih pogojev za podporo v okviru instrumenta.

- (50) Pomembno je zagotoviti prožnost in zmožnost načrtovanja pri zagotavljanju podpore Unije Moldaviji. Moldavija bi morala vsakih šest mesecev predložiti ustrezno utemeljen zahtevek za sprostitev sredstev, in sicer najpozneje dva meseca po roku iz časovnice za izpolnitev ukrepov, določene v izvedbenem sklepu Komisije o odobritvi programa reform. V ta namen bi moralo sproščanje sredstev v okviru instrumenta potekati po fiksnem polletnem časovnem razporedu, odvisno od razpoložljivosti sredstev, na podlagi zahtevka za sprostitev sredstev, ki ga predloži Moldavija, in po tem, ko Komisija preveri zadovoljivo izpolnjevanje splošnih pogojev, povezanih z makrofinančno stabilnostjo, dobrim javnofinančnim poslovanjem, preglednostjo in nadzorom nad proračunom, ter ustreznih plačilnih pogojev. Če kateri od plačilnih pogojev ni izpolnjen v skladu z okvirno časovnico, določeno v sklepu o odobritvi programa reform, bi Komisija lahko po metodologiji delnih izplačil v celoti ali delno zadržala sprostitev sredstev, ki ustrezajo zadevnemu pogoju. Sprostitev ustreznih zadržanih sredstev bi se lahko izvedla v naslednjem obdobju za sprostitev sredstev in največ dvanajst mesecev po prvotnem roku, določenem v okvirni časovnici, če so plačilni pogoji izpolnjeni. V prvem letu izvajanja bi bilo treba ta rok podaljšati na 24 mesecev od prvotne negativne ocene.
- (51) Z odstopanjem od člena 116(2) in (5) finančne uredbe je primerno določiti, da začne rok za plačilo prispevkov v državne proračune teči od datuma obvestila o sklepu o odobritvi izplačila Moldaviji, in izključiti plačilo zamudnih obresti Komisije Moldaviji.

- (52) Komisija bi morala na zahtevo Evropskega parlamenta v okviru postopka razrešnice zagotoviti podrobne informacije o izvrševanju proračuna Unije v okviru instrumenta, zlasti v zvezi z opravljenimi revizijami, vključno z ugotovljenimi pomanjkljivostmi in sprejetimi popravnimi ukrepi, ter v zvezi s projekti, odobrenimi v okviru naložbene platforme za sosedstvo, po potrebi vključno z zneskom sofinanciranja Moldavije in drugimi viri prispevkov, tudi iz drugih finančnih instrumentov Unije.
- (53) V okviru omejevalnih ukrepov Unije, sprejetih na podlagi člena 29 PEU in člena 215 PDEU, se imenovanim pravnim osebam, subjektom ali organom ne smejo neposredno ali posredno dajati na razpolago ali v korist nobena sredstva ali gospodarski viri. Zato teh imenovanih subjektov in subjektov, ki so v lasti imenovanih subjektov ali jih ti obvladujejo, instrument ne bi smel podpirati.
- (54) Moldavija bi morala v interesu preglednosti in odgovornosti objaviti podatke o končnih prejemnikih, ki med izvajanjem reform in naložb v okviru tega instrumenta prejemajo zneske financiranja, ki kumulativno presegajo vrednost 50 000 EUR.
- (55) V skladu z Uredbo (EU, Euratom) 2024/2509, Uredbo (EU, Euratom) št. 883/2013 Evropskega parlamenta in Sveta (13) ter uredbami Sveta (ES, Euratom) št. 2988/95 (14), (Euratom, ES) št. 2185/96 (15) in (EU) 2017/1939 (16) se finančni interesi Unije zaščitijo s sorazmernimi ukrepi, ki vključujejo ukrepe v zvezi s preprečevanjem, odkrivanjem, odpravljanjem in preiskovanjem nepravilnosti, goljufij, korupcije, nasprotij interesov in dvojnega financiranja, z izterjavo izgubljenih, neupravičeno izplačanih ali nepravilno porabljenih sredstev.
- (56) Zlasti bi moral imeti Evropski urad za boj proti goljufijam (OLAF) v skladu z uredbama (Euratom, ES) št. 2185/96 in (EU, Euratom) št. 883/2013 možnost izvajanja upravnih preiskav, vključno s pregledi in inšpekcijami na kraju samem, da bi ugotovil, ali je prišlo do goljufije, korupcije ali kakršnega koli drugega nezakonitega dejanja, ki škodi finančnim interesom Unije.

- (57) V skladu s členom 129 Uredbe (EU, Euratom) 2024/2509 bi bilo treba Komisiji, uradu OLAF, Evropskemu računskemu sodišču in, kadar je to ustrezno, Evropskemu javnemu tožilstvu (EJT) podeliti potrebne pravice in dostop, tudi s strani tretjih oseb, ki so vključene v izvrševanje sredstev Unije.
- (58) Komisija bi morala v okviru instrumenta zagotoviti učinkovito zaščito finančnih interesov Unije. Glede na dolgoletne rezultate pri zagotavljanju finančne pomoči Moldaviji tudi v okviru posrednega upravljanja in ob upoštevanju njene postopne uskladitve s standardi in praksami notranjih kontrol Unije bi se morala Komisija v precejšnji meri opirati na delovanje sistemov Moldavije za notranje kontrole in preprečevanje goljufij. Zlasti bi morali biti Komisija in urad OLAF ter, kjer je to primerno, EJT, nemudoma obveščeni o vseh domnevnih primerih nepravilnosti, goljufij, korupcije in nasprotja interesov, ki vplivajo na uporabo sredstev v okviru instrumenta.
- (59) Poleg tega bi morala Moldavija o nepravilnostih, vključno z goljufijami, ki so bile predmet prve upravne ali sodne ugotovitve, nemudoma poročati Komisiji in jo obveščati o poteku upravnih in pravnih postopkov. Da bi bilo to poročanje usklajeno z dobrimi praksami v državah članicah, bi moralo potekati elektronsko, in sicer z uporabo sistema za upravljanje nepravilnosti, ki ga je vzpostavila Komisija.
- (60) Moldavija bi morala vzpostaviti sistem spremljanja, na katerem bo temeljilo polletno poročilo o izpolnjevanju plačilnih pogojev iz njenega programa reform, ki se priloži polletnemu zahtevku za sprostitev sredstev. Moldavija bi morala zbirati podatke in informacije, ki omogočajo preprečevanje, odkrivanje in odpravljanje nepravilnosti, goljufij, korupcije in nasprotij interesov v zvezi z ukrepi, ki jih podpira instrument, ter zagotavljati dostop do teh podatkov in informacij.

- (61) Komisija bi morala poskrbeti, da so vzpostavljeni jasni mehanizmi spremljanja in neodvisnega ocenjevanja, da se zagotovijo dejansko prevzemanje odgovornosti in preglednost pri izvrševanju proračuna Unije ter učinkovito ocenjevanje napredka pri uresničevanju ciljev te uredbe.
- (62) Komisija bi morala Evropskemu parlamentu in Svetu predložiti letno poročilo o napredku pri doseganju ciljev te uredbe.
- (63) Komisija bi morala po zaključku instrumenta izvesti njegovo oceno.
- (64) Moldavija bi morala podpirati svobodne **in neodvisne** pluralne medije, ki izboljšujejo in promovirajo razumevanje vrednot Unije ter koristi in obveznosti, ki jih prinaša morebitno članstvo v Uniji, hkrati pa izvajati odločne ukrepe glede tujega manipuliranja z informacijami in vmešavanja. Zagotoviti bi morala tudi proaktivno, jasno in dosledno obveščanje javnosti, tudi o podpori Unije. Prejemniki finančnih sredstev Unije bi morali v skladu s Priročnikom o komunikaciji in prepoznavnosti v okviru zunanjega delovanja Evropske unije dejavno navesti izvor in zagotoviti prepoznavnost financiranja Unije.
- (65) Izvajanje instrumenta bi morala spremljati tudi okrepitev strateškega komuniciranja in javne diplomacije, da bi spodbujali vrednote Unije in izpostavili dodano vrednost podpore, ki jo nudi Unija, **ter način, kako instrument koristi državljanom in državljankam Moldavije.**
- (66) Ker ciljev te uredbe države članice ne morejo zadovoljivo doseči, temveč se lažje dosežejo na ravni Unije, lahko Unija sprejme ukrepe v skladu z načelom subsidiarnosti iz člena 5 PEU. V skladu z načelom sorazmernosti iz navedenega člena ta uredba ne presega tistega, kar je potrebno za doseganje navedenih ciljev.
- (67) Da bi Moldaviji pravočasno in brez odlašanja zagotovili financiranje, bi morala ta uredba začeti veljati dan po objavi v Uradnem listu Evropske unije –

SPREJELA NASLEDNJO UREDBO:

POGLAVJE I

SPLOŠNE DOLOČBE

Člen 1

Predmet urejanja

1. Ta uredba vzpostavlja instrument za reforme in rast za Moldavijo za obdobje 2025–2027 (v nadaljnjem besedilu: instrument).
2. Uredba Moldaviji zagotavlja pomoč za izvajanje reform v zvezi z EU, zlasti vključujočih in trajnostnih socialno-ekonomskih reform in reform v zvezi s temeljnimi prvinami širitvenega procesa, skladnih z vrednotami Unije, ter naložb za izvajanje njenega programa reform.
3. Za izvajanje instrumenta se uporabljajo pravila iz Uredbe (EU) 2021/947, razen če je v tej uredbi določeno drugače.

Člen 2

Opredelitev pojmov

V tej uredbi se uporabljajo naslednje opredelitve pojmov:

- (1) „Moldavija“ pomeni Republiko Moldavijo;
- (2) „sporazum o instrumentu“ pomeni dogovor, sklenjen med Komisijo in Moldavijo, v katerem so določena načela o finančnem sodelovanju med Moldavijo in Komisijo v okviru te uredbe; ta dogovor pomeni sporazum o financiranju v smislu člena 114(2) Uredbe (EU, Euratom) 2024/2509;
- (3) „okvir širitvene politike“ pomeni celovit politični okvir za izvajanje te uredbe, kot sta ga opredelila Evropski svet in Svet, ter zajema revidirano metodologijo širitve, sporazume, s katerimi se vzpostavi pravno zavezujoč odnos z Moldavijo, pogajalske okvire, ki urejajo pristopna pogajanja s kandidatkami, kjer je to primerno, ter resolucije Evropskega parlamenta, ustrezna sporočila Komisije, vključno s tistimi o pravni državi, kjer je to primerno, in skupna sporočila Komisije ter visokega predstavnika Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko;
- (4) „posojilna pogodba“ pomeni dogovor, sklenjen med Unijo in Moldavijo, v katerem so določeni pogoji, ki se uporabljajo za podporo v obliki posojila iz instrumenta;
- (5) „program reform“ pomeni celovit, usklajen in prednosten sklop ciljno usmerjenih reform in prednostnih naložbenih področij za Moldavijo, vključno s plačilnimi pogoji, ki kažejo na zadovoljiv napredek ali dokončanje povezanih ukrepov, ter okvirnim časovnim razporedom za njihovo izvajanje;

- (6) „ukrepi“ pomeni reforme in naložbe, kot so določene v programu reform iz poglavja III;
- (7) „plačilni pogoji“ pomeni pogoje za sprostitev sredstev v obliki vidnih in merljivih kvalitativnih ali kvantitativnih ukrepov, ki jih mora izvesti Moldavija, kot so določeni v programu reform iz poglavja III;
- (8) „operacija mešanega financiranja“ pomeni operacijo, ki jo podpira proračun Unije in ki združuje nepovratne oblike podpore iz proračuna Unije s povratnimi oblikami podpore iz razvojnih institucij ali drugih javnih finančnih institucij, všteti izvoznokreditne agencije, ali iz komercialnih finančnih institucij in od vlagateljev;
- (9) „končni prejemnik“ pomeni osebo ali subjekt, ki prejema sredstva v okviru instrumenta; za del financiranja, ki je na voljo kot finančna pomoč, bo končni prejemnik zakladnica Moldavije; za del financiranja, ki je na voljo prek naložbene platforme za sosedstvo, bo končni prejemnik izvajalec ali podizvajalec, ki bo izvajal naložbeni projekt;
- (10) „načelo, da se ne škoduje bistveno,“ pomeni, da se ne podpirajo ali izvajajo gospodarske dejavnosti, ki bistveno škodujejo kateremu koli od okoljskih ciljev, kjer je ustrezno, v smislu člena 17 Uredbe (EU) 2020/852;
- (11) „naložbena platforma za sosedstvo“ je ena od regionalnih naložbenih platform iz člena 32 Uredbe (EU) 2021/947.

Člen 3

Cilji instrumenta

1. Splošni cilji instrumenta so:

- (a) podpora širitvenemu procesu s pospešitvijo usklajevanja z vrednotami, zakoni, pravili, standardi, politikami in praksami Unije (pravni red) prek sprejetja in izvajanja reform z namenom prihodnjega članstva v Uniji;
- (b) podpora postopnemu povezovanju Moldavije z enotnim trgom Unije;
- (c) pospešitev socialno-ekonomskega zbliževanja gospodarstva Moldavije z Unijo;
- (d) spodbujanje dobrih sosedskih odnosov **s sosednjimi državami članicami EU in drugimi širitvenimi partnerji**, pa tudi medosebnih stikov.

2. Specifični cilji instrumenta so:

- (a) nadaljnja krepitev temeljnih prvin širitvenega procesa, vključno s pravno državo in temeljnimi pravicami, delovanjem demokratičnih institucij, vključno z depolarizacijo, javno upravo in izpolnjevanjem gospodarskih meril; to vključuje zavzemanje za neodvisno sodstvo, krepitev varnosti in stabilnosti, krepitev boja proti goljufijam in vsem oblikam korupcije, vključno s korupcijo in nepotizmom na visoki ravni, organiziranemu kriminalu, čezmejnemu kriminalu in pranju denarja ter financiranju terorizma, davčnim utajam in davčnim goljufijam ter izogibanju davkom; večje spoštovanje mednarodnega prava; krepitev svobode in neodvisnosti medijev ter akademske svobode; boj proti sovražnemu govoru; omogočanje okolja za civilno družbo s spodbujanjem socialnega dialoga; spodbujanje enakosti spolov, vključevanja vidika spola ter opolnomočenja žensk in deklet, nediskriminacije in strpnosti, da se zagotovi in okrepi spoštovanje pravic beguncev in pripadnikov manjšin, vključno z nacionalnimi manjšinami in Romi, ter pravic lezbijk, gejev, biseksualnih, transspolnih in interspolnih oseb;

- (b) prehod na popolno uskladitev Moldavije s skupno zunanjo in varnostno politiko Unije (SZVP), vključno z omejevalnimi ukrepi Unije;
- (c) boj proti dezinformacijam in tujemu manipuliranju z informacijami ter vmešavanju v Unijo in njene vrednote;
- (ca) **pomoč pri obvladovanju in blažitvi izzivov, ki izhajajo iz vojne agresije Rusije proti Ukrajini ter poskusov destabilizacije Moldavije;**
- (d) premik proti harmonizaciji vizumskih politik z Unijo;
- (e) povečanje učinkovitosti javne uprave, krepitev lokalnih zmogljivosti in vlaganje v upravno osebje Moldavije; zagotavljanje dostopa do informacij, javnega nadzora in vključevanja civilne družbe v postopke odločanja; podpiranje preglednosti, odgovornosti, strukturnih reform in dobrega upravljanja na vseh ravneh, tudi zadevajoč njihova pooblastila za nadzor in preiskovanje razdeljevanja javnih sredstev in dostopa do njih, pa tudi na področju javnofinančnega poslovanja, javnega naročanja in nadzora državne pomoči; podpiranje pobud in organov, vključenih v podpiranje in izvrševanje mednarodnega pravosodja v Moldaviji;
- (f) pospešitev prehoda Moldavije na trajnostno, podnebno nevtrarno in vključujoče gospodarstvo, ki je sposobno prenesti konkurenčne tržne pritiske enotnega trga Unije, in na stabilno naložbeno okolje ter zmanjšanje njene strateške odvisnosti;
- (g) spodbujanje gospodarskega povezovanja Moldavije z enotnim trgom Unije, zlasti prek večjih trgovinskih in naložbenih tokov, in odpornih vrednostnih verig;
- (h) podpiranje okrepljenega povezovanja z enotnim trgom Unije z boljšo in trajnostno povezljivostjo v skladu z vseevropskimi omrežji za krepitev dobrih medsosedskih odnosov ter stikov med ljudmi;

- (i) pospešitev vključujočega in trajnostnega zelenega prehoda na podnebno nevtralnost do leta 2050 v skladu s Pariškim sporazumom in zelenim dogovorom v vseh gospodarskih sektorjih, zlasti **kmetijskem in** energetskega, vključno s prehodom na razogljičeno, podnebno nevtralno krožno gospodarstvo, odporno proti podnebnim spremembam, ob zagotavljanju, da bodo naložbe spoštovale načelo, da se ne škoduje bistveno;
- (j) spodbujanje digitalne preobrazbe in digitalnih spretnosti kot omogočevalca trajnostnega razvoja in vključujoče rasti;
- (k) spodbujanje inovacij, raziskav in sodelovanja med akademskimi ustanovami in industrijo v podporo zelenemu in digitalnemu prehodu, pri čemer bi se podpiralo lokalne industrijske sektorje, s posebnim poudarkom na lokalnih mikro, malih in srednjih ter zagonskih podjetjih;
- (l) spodbujanje kakovostnega izobraževanja, usposabljanja, preusposabljanja in izpopolnjevanja na vseh ravneh, s posebnim poudarkom na mladih, v številu odpravljanje brezposelnosti mladih, preprečevanje bega možganov in podpiranje ranljivih skupnosti, vključno z begunci, ter podpora zaposlitvenim politikam, vključno s pravicami delavcev, v skladu z evropskim stebrom socialnih pravic, pa tudi boj proti revščini.

Člen 4

Splošna načela

1. Komisija upravlja podporo iz instrumenta v skladu s ključnimi načeli in cilji gospodarskih reform, določenih v pridružitvenem sporazumu med EU in Moldavijo ter širitveni politiki EU.
2. Vsi načini sodelovanja v okviru instrumenta temeljijo na potrebah in spodbujajo načela razvojne učinkovitosti, tj. odgovornost Moldavije za razvojne prednostne naloge, osredotočenost na jasno pogojenost in oprijemljive rezultate, vključujoča partnerstva, preglednost in vzajemno odgovornost. To sodelovanje temelji na uspešnem in učinkovitem dodeljevanju in uporabi sredstev.

3. Zagotavljanje makrofinančne pomoči ne spada na področje uporabe tega instrumenta.
4. Podpora v okviru instrumenta je dodatna in dopolnilna glede na podporo, ki se zagotavlja v okviru drugih programov in instrumentov Unije. Dejavnosti, upravičene do financiranja na podlagi te uredbe, lahko prejmejo podporo iz drugih programov in instrumentov Unije, če taka podpora ne krije istih stroškov in če se vzpostavi ustrezno spremljanje in proračunski nadzor. Komisija zagotovi dopolnjevanje in sinergije med instrumentom in drugimi programi Unije, da bi se preprečilo podvajanje pomoči in dvojno financiranje.
5. Komisija in države članice zaradi spodbujanja dopolnjevanja, skladnosti in učinkovitosti svojih ukrepov sodelujejo ter si prizadevajo preprečiti podvajanje in zagotoviti sinergijo med pomočjo, ki se zagotavlja na podlagi te uredbe, in drugimi oblikami pomoči, v številni integrirane finančne svežnje, ki vključujejo tako izvozno kot razvojno financiranje, ki jo zagotavljajo Unija, države članice, tretje države, večstranske in regionalne organizacije ter subjekti, kot so mednarodne organizacije in ustrezne mednarodne finančne institucije, agencije in donatorji, ki niso iz Unije, kar je v skladu z uveljavljenimi načeli za krepitev operativnega usklajevanja na področju zunanje pomoči, med drugim z okrepljenim usklajevanjem z državami članicami na lokalni ravni. Takšno usklajevanje na lokalni ravni mora vključevati redna in pravočasna posvetovanja ter pogoste izmenjave informacij tekom izvajanja instrumenta.

6. Dejavnosti v okviru instrumenta vključujejo in spodbujajo demokracijo, človekove pravice in enakost spolov, postopno zagotavljajo usklajevanje s socialnimi, podnebnimi in okoljskimi standardi Unije, vključujejo blažitev podnebnih sprememb in prilagajanje nanje, po potrebi zmanjševanje tveganja nesreč, varstvo okolja in biotske raznovrstnosti, kjer je to primerno, tudi prek presoje okoljskih vplivov, ter podpirajo napredek pri doseganju ciljev trajnostnega razvoja, da se spodbujajo celoviti ukrepi, ki lahko ustvarijo posredne koristi in usklajeno izpolnijo več ciljev. Te dejavnosti se morajo izogibati nasedlim naložbam in se ravnati po načelih, da se ne škoduje bistveno in da nihče ne sme biti prezrt, ter po pristopu vključevanja trajnostnosti, na katerem temelji evropski zeleni dogovor. Vsaj 37 % nepovratne finančne podpore, vključno z oblikovanjem rezervacij, zagotovljene za naložbene projekte, odobrene v okviru naložbene platforme za sosodstvo, bi morale biti namenjenih podnebnim ciljem.
7. Moldavija in Komisija zagotovita, da se med celotno pripravo programa reform in izvajanjem instrumenta upoštevajo in spodbujajo enakost spolov, vključevanje načela enakosti spolov in vključevanje vidika spola. Moldavija in Komisija sprejmeta ustrezne ukrepe za preprečevanje vsakršne diskriminacije na podlagi spola, rase ali narodnosti, vere ali prepričanja, invalidnosti, starosti ali spolne usmerjenosti. Komisija o teh ukrepih poroča kot del rednega poročanja v okviru akcijskih načrtov za enakost spolov.
8. Instrument ne podpira dejavnosti ali ukrepov, ki niso združljivi z energetskimi in podnebnimi načrti Moldavije, njenim nacionalno določenim prispevkom v skladu s Pariškim sporazumom in ambicijo, da se najpozneje do leta 2050 doseže podnebna nevtralnost, ali ki spodbujajo naložbe v fosilna goriva ali imajo znatne škodljive učinke na okolje, podnebje ali biotsko raznovrstnost, **razen če so takšne dejavnosti ali ukrepi nujno potrebni za doseganje ciljev instrumenta, zlasti iz člena 3(2)(ca). Po potrebi bi jih morali spremljati ustrezni ukrepi, s katerimi bi se lahko tem škodljivim učinkom izognili, jih preprečili ali zmanjšali in po možnosti izničili.**

9. Komisija si v skladu z načelom vključujočega partnerstva po potrebi prizadeva zagotoviti demokratični nadzor v obliki posvetovanja vlade Moldavije z njenim parlamentom, pa tudi z ustreznimi deležniki, tudi z lokalnimi in regionalnimi organi, socialnimi partnerji in civilno družbo, vključno z ranljivimi skupinami, begunci, vsemi manjšinami in skupnostmi, kot je ustrezno, da se jim omogoči sodelovanje pri oblikovanju in izvajanju dejavnosti, upravičenih do financiranja v okviru instrumenta, ter po potrebi v povezanih postopkih spremljanja, nadzora in ocenjevanja. Pri posvetovanju si prizadevajo, da bi bila zastopana pluralnost družbe Moldavije.
10. Komisija v tesnem sodelovanju z državami članicami in Moldavijo zagotavlja izvajanje zavez Unije, usmerjenih v večjo preglednost in odgovornost pri zagotavljanju podpore, tudi tako, da spodbuja izvajanje in krepitev sistemov notranjih kontrol in politik za boj proti goljufijam. Komisija zagotovi, da so informacije o obsegu in dodeljevanju podpore javno dostopne prek preglednice kazalnikov iz člena 24. Moldavija objavi posodobljene podatke o končnih prejemnikih, ki prejemajo sredstva Unije za izvajanje reform in naložb v okviru tega instrumenta, kot je opisano v členu 20.

Člen 5

Osnovni pogoji za podporo Unije

1. Osnovni pogoji za dodelitev podpore v okviru instrumenta so, da Moldavija podpira in spoštuje učinkovite demokratične mehanizme, vključno z večstrankarskim parlamentarnim sistemom, svobodnimi in poštenimi volitvami, **svobodnim in neodvisnim** medijskim pluralizmom, neodvisnim sodstvom in pravno državo, ter zagotavlja spoštovanje vseh obveznosti v zvezi s človekovimi pravicami, vključno s pravicami pripadnikov manjšin.

2. Komisija spremlja izpolnjevanje osnovnih pogojev iz odstavka 1 pred sprostitvijo sredstev, vključno s predhodnim financiranjem, Moldaviji v okviru instrumenta in v celotnem obdobju podpore, ki se zagotavlja v okviru instrumenta, pri čemer ustrezno upošteva okvir širitvene politike. Komisija v postopku spremljanja upošteva tudi ustrezna priporočila mednarodnih organov, kot sta Svet Evrope in njegova Beneška komisija ali Urad za demokratične institucije in človekove pravice Organizacije za varnost in sodelovanje v Evropi (OVSE).
3. **Kadar Komisija pri preverjanju ugotovi, da osnovni pogoji iz odstavka 1 niso izpolnjeni, [...] bo [...] sprejela sklep, da nekateri od osnovnih pogojev iz odstavka 1 tega člena niso izpolnjeni, in zlasti zadržala sprostitev sredstev iz člena 19, ne glede na to, ali so plačilni pogoji iz člena 10 izpolnjeni ali ne, ter Svet obvestila o svojem sklepu.**

POGLAVJE II

FINANCIRANJE IN IZVAJANJE

Člen 6

Izvajanje

1. Instrument se podpre s sredstvi iz Instrumenta za sosedstvo ter razvojno in mednarodno sodelovanje – Globalna Evropa v višini 420 milijonov EUR in največ 1 500 milijonov EUR v obliki posojil. Znesek posojil ni del zneska jamstva za zunanje delovanje v smislu člena 31(4) Uredbe (EU) 2021/947.
2. Nepovratna podpora se za obdobje od 1. januarja 2025 do 31. decembra 2027 financira iz sredstev, dodeljenih za geografski program za sosedstvo v skladu s členom 6(2), točka (a), Uredbe (EU) 2021/947. Z njo se krijejo oblikovanje rezervacij za posojila v višini 135 milijonov EUR, podpora Unije za projekte, odobrene v okviru naložbene platforme za sosedstvo, kot je navedeno v členu 18(2), in dopolnilna podpora, vključno s podporo organizacijam civilne družbe in tehnično pomočjo. To financiranje se izvaja v skladu z Uredbo (EU) 2021/947.

Odločitve o sprostitvi iz člena 19(3) za podporo v obliki posojil se sprejmejo v obdobju od 1. januarja 2025 do 30. junija 2029.

3. Komisija upravlja sprostitev pomoči Unije v skladu s ključnimi načeli in cilji reform, določenimi v programu reform. Vsa sredstva, razen dopolnilne podpore iz odstavka 2 in sredstev iz odstavka 5, se zagotovijo v obrokih dvakrat letno na podlagi dokončanja potrebnih reform v določenih rokih, kot so dogovorjeni v programu reform in v izvedbenem sklepu Komisije.

4. Moldavija da vsaj 25 % prejetega zneska posojila na voljo za naložbene projekte, odobrene v okviru naložbene platforme za sosedstvo, ene od regionalnih naložbenih platform iz člena 32 Uredbe (EU) 2021/947. V sporazumu o instrumentu iz člena 8 so podrobno določeni ta obveznost ter podrobna pravila in načela za izvajanje. Če ta obveznost ni izpolnjena, se zadržijo nadaljnje operacije v okviru tega instrumenta in navedeni zneski izterjajo od Moldavije, kot je navedeno v členu 19.
5. Do 1 % nepovratne podpore iz odstavka 2 se lahko uporabi za tehnično in upravno pomoč za izvajanje instrumenta, kot so pripravljalni ukrepi ter dejavnosti spremljanja, kontrole, revizije in ocenjevanja, ki so potrebni za upravljanje instrumenta in doseganje njegovih ciljev, zlasti študije, srečanja strokovnjakov, posvetovanja z organi Moldavije glede usposabljanja, konference, posvetovanja z deležniki, vključno z lokalnimi in regionalnimi organi ter organizacijami civilne družbe, dejavnosti obveščanja in komuniciranja, vključno z ukrepi vključujočega ozaveščanja, ter korporativno komuniciranje o političnih prednostnih nalogah Unije, kolikor so povezane s cilji te uredbe, odhodke, povezane z informacijskotehnološkimi omrežji, ki se osredotočajo na obdelavo in izmenjavo podatkov, in korporativnimi informacijskotehnološkimi orodji, ter vse druge odhodke na sedežu in delegaciji Unije za upravno podporo in podporo pri usklajevanju, potrebno za instrument. Odhodki lahko zajemajo tudi stroške dejavnosti za podporo preglednosti in drugih dejavnosti, kot sta nadzor kakovosti in spremljanje projektov ali programov na terenu, ter stroške vrstniškega svetovanja in strokovnjakov za ocenjevanje in izvajanje reform in naložb.

Člen 7

Pravila o upravičenosti oseb in subjektov, poreklu zaloge in materialov ter omejitvah v okviru instrumenta

1. Z odstopanjem od člena 28 Uredbe (EU) 2021/947 lahko v postopkih javnega naročanja in dodeljevanja nepovratnih sredstev za dejavnosti, ki se financirajo v okviru tega instrumenta, sodelujejo mednarodne in regionalne organizacije ter vse fizične osebe, ki so državljani naslednjih držav, ali pravne osebe, ki imajo v teh državah dejanski sedež:
 - (a) držav članic, Moldavije, držav kandidatk in pogodbenic Sporazuma o Evropskem gospodarskem prostoru;
 - (b) držav, ki Moldaviji zagotavljajo raven podpore, primerljivo s tisto, ki jo zagotavlja Unija, pri čemer se upošteva velikost njihovega gospodarstva, in za katere je Komisija določila vzajemni dostop do zunanje pomoči v Moldaviji.
2. Vzajemni dostop iz odstavka 1, točka (b), se lahko odobri za omejeno obdobje najmanj enega leta, če država pod enakimi pogoji odobri upravičenost subjektom iz Unije in iz držav, upravičenih v okviru instrumenta.

Komisija po posvetovanju z Moldavijo **z izvedbenimi akti** odloči o vzajemnem dostopu. **Ti izvedbeni akti se sprejmejo v skladu s postopkom pregleda iz člena 27.**
3. Vse zaloge in materiali, ki se financirajo in naročajo v okviru tega instrumenta, izvirajo iz katere koli države iz odstavka 1, točki (a) in (b), razen če teh zalog in materialov v nobeni od teh držav ni mogoče dobiti pod razumnimi pogoji. Poleg tega se uporabljajo pravila o omejitvah iz odstavka 6.

4. Pravila o upravičenosti iz tega člena se ne uporabljajo za fizične osebe, ki imajo sklenjeno pogodbo o zaposlitvi ali drugačno pogodbo z upravičenim izvajalcem oziroma, kadar je to ustrezno, podizvajalcem, in zanje ne uvajajo omejitve glede državljanstva, razen kadar omejitve glede državljanstva temeljijo na pravilih iz odstavka 6.
5. Za dejavnosti, ki jih sofinancira subjekt ali se izvajajo v okviru neposrednega ali posrednega upravljanja s subjekti iz člena 62(1), prvi pododstavek, točka (c), Uredbe (EU, Euratom) 2024/2509, se poleg pravil iz tega člena uporabljajo tudi pravila, ki veljajo za te subjekte, po potrebi vključno z omejitvami iz odstavka 6 tega člena, ki so ustrezno upoštewane v sporazumih o financiranju in pogodbenih dokumentih, podpisanih z navedenimi subjekti.
6. Pravila o upravičenosti, pravila o poreklu zalog in materialov iz odstavkov 1 in 3 ter pravila o državljanstvu fizičnih oseb iz odstavka 4 se lahko omejijo glede na državljanstvo, geografsko lokacijo ali naravo pravnih subjektov, ki sodelujejo v postopkih dodeljevanja, ter glede na geografsko poreklo zalog in materialov, kadar:
- (a) so take omejitve potrebne zaradi posebne narave ali ciljev dejavnosti ali posameznega postopka dodeljevanja ali kadar so te omejitve potrebne za učinkovito izvajanje dejavnosti;
 - (b) dejavnost ali posamezni postopki dodeljevanja vplivajo na varnost ali javni red, zlasti v zvezi s strateškimi sredstvi in interesi Unije, njenih držav članic ali Moldavije, vključno z varnostjo, odpornostjo in zaščito celovitosti digitalne infrastrukture, vključno z omrežno infrastrukturo 5G, komunikacijskih in informacijskih sistemov ter z njimi povezanih dobavnih verig.

7. V nujnih primerih ali kadar storitve na trgih zadevnih držav ali ozemelj niso na voljo ali v drugih ustrezno utemeljenih primerih, ko bi uporaba pravil o upravičenosti onemogočala ali prekomerno oteževala izvedbo dejavnosti, se lahko kot upravičeni priznajo tudi ponudniki in kandidati iz držav, ki niso upravičenke.
8. V okviru omejevalnih ukrepov Unije, sprejetih na podlagi člena 29 PEU in člena 215 PDEU, se pravnim osebam, subjektom ali organom, za katere veljajo omejevalni ukrepi Unije, ne smejo niti neposredno niti posredno dajati na razpolago ali v korist nobena sredstva ali gospodarski viri. Teh oseb in subjektov ter subjektov, ki so v njihovi lasti ali jih te osebe ali subjekti obvladujejo, instrument ne bi smel neposredno ali posredno podpirati, niti kot posredne lastnike, podizvajalce v dobavni verigi ali končne upravičence.

Člen 8

Sporazum o instrumentu

1. Komisija z Moldavijo sklene sporazum o instrumentu za izvajanje te uredbe, v katerem se določijo obveznosti in plačilni pogoji za izplačilo sredstev.
2. Sporazum o instrumentu dopolnjuje posojilna pogodba v skladu s členom 15, ki vsebuje posebne določbe za upravljanje in izvajanje financiranja, zagotovljenega v obliki posojila. Sporazum o instrumentu, vključno z vso povezano dokumentacijo, se [...] sočasno in brez odlašanja da na voljo Evropskemu parlamentu in Svetu.
3. Financiranje se Moldaviji dodeli šele po začetku veljavnosti sporazuma o instrumentu in posojilne pogodbe.

4. Sporazum o instrumentu in posojilna pogodba, sklenjena z Moldavijo, zagotavljata izpolnjevanje obveznosti iz člena 129 Uredbe (EU, Euratom) 2024/2509.
5. Sporazum o instrumentu vsebuje potrebne podrobne določbe, ki zadevajo:
- (a) zavezo Moldavije, da bo odločno napredovala v smeri trdnega pravnega okvira za boj proti goljufijam ter vzpostavila učinkovitejše in uspešnejše sisteme kontrol, vključno z ustreznimi mehanizmi za zaščito žvižgačev ter ustreznimi mehanizmi in ukrepi za učinkovito preprečevanje, odkrivanje in odpravljanje nepravilnosti, goljufij, korupcije in nasprotij interesov, pa tudi da bo okrepila boj proti pranju denarja, organiziranemu kriminalu, zlorabi javnih sredstev, financiranju terorizma, izogibanju davkom, davčnim goljufijam ali davčnim utajam ter drugim nezakonitim dejavnostim, ki vplivajo na sredstva, zagotovljena v okviru instrumenta;
 - (b) pravila o sprostitvi, zadržanju in zmanjšanju sredstev v skladu s členom 19;
 - (c) podrobna pravila in obveznost Moldavije, da zagotovi del skupnega zneska posojila za projekte, odobrene v okviru naložbene platforme za sosedstvo v skladu s členom 6(4);
 - (d) dejavnosti, povezane z upravljanjem, kontrolo, nadzorom, spremljanjem, ocenjevanjem, poročanjem in revizijo, ter preglede sistemov, preiskave, ukrepe za boj proti goljufijam in sodelovanje;
 - (e) pravila o poročanju Komisiji o tem, ali in kako so izpolnjeni plačilni pogoji iz člena 10;
 - (f) pravila o davkih, carinah in dajatvah v skladu s členom 27(9) in (10) Uredbe (EU) 2021/947;

- (g) ukrepe za učinkovito preprečevanje, odkrivanje in odpravljanje nepravilnosti, goljufij, korupcije in nasprotij interesov ter obveznost oseb ali subjektov, ki izvršujejo sredstva Unije v okviru uredbe, da Komisijo, urad OLAF ter po potrebi EJT nemudoma obvestijo o domnevnih ali dejanskih primerih nepravilnosti, goljufij, korupcije in nasprotij interesov in drugih nezakonitih dejavnosti, ki vplivajo na sredstva, zagotovljena v okviru instrumenta, ter nadaljnjem ukrepanju v zvezi s tem;
- (h) obveznosti iz členov 21 in 22, vključno z natančnimi pravili in časovnim okvirom za zbiranje podatkov s strani Moldavije ter dostopom do njih za Komisijo, OLAF, Evropsko računsko sodišče in, kadar je to ustrezno, EJT;
- (i) postopek za zagotavljanje, da zahtevki za izplačilo podpore v obliki posojila ne presegajo razpoložljivega zneska posojila v skladu s členom 6(1);
- (j) pravico Komisije, da sorazmerno zmanjša podporo, ki se zagotavlja v okviru uredbe, in izterja vse zneske iz člena 6(1), porabljene za doseganje ciljev Uredbe, ali zahteva predčasno odplačilo posojila v primeru nepravilnosti, goljufij, korupcije in nasprotij interesov, ki škodijo finančnim interesom Unije in jih Moldavija ni odpravila, v primeru razveljavitve kvalitativnih ali kvantitativnih ukrepov ali v primeru hude kršitve obveznosti, določene v sporazumu o instrumentu;
- (k) pravila in načine poročanja Moldavije za namene spremljanja izvajanja instrumenta in ocenjevanja doseganja ciljev iz člena 3;
- (l) obveznost Moldavije, da Komisiji elektronsko posreduje podatke iz člena 20.

POGLAVJE III

Program reform

Člen 9

Predložitev programa reform

1. Da bi prejela kakršno koli podporo v okviru te uredbe, Moldavija Komisiji predloži program reform za obdobje 2025–2027, ki temelji na ključnih načelih in ciljnih socialno-ekonomskih in temeljnih reform, določenih v pridružitvenem sporazumu med EU in Moldavijo, dogovorjenem v okviru evropske sosedске politike ter v okviru širitvene politike.
2. Program reform zagotavlja splošni okvir za doseganje splošnih in specifičnih ciljev iz člena 3, v katerih so določene reforme, ki jih mora izvesti Moldavija, ter naložbena področja. Program reform vključuje ukrepe za izvajanje reform s celovitim in skladnim svežnjem. Na področjih temeljnih prvin širitvenega procesa, vključno s pravno državo, bojem proti korupciji, tudi proti korupciji na visoki ravni, temeljnimi pravicami in svobodo izražanja, program reform odraža ocene iz okvira širitvene politike.
3. Program reform je skladen z najnovejšim okvirom za makroekonomsko in fiskalno politiko, predloženim Komisiji v okviru ekonomskega in finančnega dialoga z Unijo.
4. Program reform je skladen s prednostnimi reformami, opredeljenimi v okviru pristopne poti Moldavije in v drugih ustreznih dokumentih, nacionalno določenim prispevkom v skladu s Pariškim sporazumom in ambicijo, da se najpozneje do leta 2050 doseže podnebna nevtralnost, ter te prednostne reforme podpira.

5. Program reform upošteva splošna načela iz člena 4.
6. Program reform se pripravi na vključujoč in pregleden način v posvetovanju s socialnimi partnerji in organizacijami civilne družbe.
7. Komisija Moldavijo pozove, naj svoj program reform predloži v treh mesecih od začetka veljavnosti te uredbe. Komisija Evropskemu parlamentu in Svetu posreduje program reform Moldavije takoj, ko ga prejme.

Člen 10

Načela za financiranje v okviru programa reform

8. Uredba zagotavlja spodbude za izvajanje programa reform z določitvijo plačilnih pogojev za sprostitev sredstev. Ti plačilni pogoji se uporabljajo za sredstva iz člena 6(1), razen dopolnilne podpore, vključno s podporo organizacijam civilne družbe in tehnično pomočjo. Ti plačilni pogoji so določeni v obliki merljivih kvalitativnih ali kvantitativnih ukrepov. Ti ukrepi odražajo napredek pri specifičnih socialno-ekonomskih reformah in na področju temeljnih prvin širitvenega procesa, povezanih z doseganjem ciljev instrumenta, ki so navedeni v členu 3, v skladu z okvirom širitvene politike.
9. Izpolnjevanje teh plačilnih pogojev sproži popolno ali delno sprostitev sredstev, odvisno od stopnje njihovega izpolnjevanja.

10. Makrofinančna stabilnost, dobro javnofinančno poslovanje, preglednost in nadzor nad proračunom so splošni pogoji za plačila, ki jih je treba izpolniti za vsako sprostitev sredstev.

[...]

Člen 11

Vsebina programa reform

1. Program reform vsebuje zlasti naslednje elemente, ki se pojasnijo in utemeljijo:
- (a) ukrepe, ki predstavljajo skladen, celovit in ustrezno uravnotežen odziv na cilje iz člena 3, vključno s strukturnimi reformami, naložbami in ukrepi za zagotovitev skladnosti z osnovnimi pogoji iz člena 5, če je to primerno;
 - (b) obrazložitev, kako so ukrepi skladni s splošnimi načeli iz člena 4 ter zahtevami, strategijami, načrti in programi iz členov 4 in 10;
 - (c) obrazložitev, kako naj bi ukrepi dodatno okrepili temeljne prvine širitvenega procesa iz člena 3(2), točka (n), vključno s pravno državo, temeljnimi pravicami in bojem proti korupciji;
 - (d) okvirni seznam naložbenih projektov in programov, namenjenih za obravnavo in odobritev v okviru naložbene platforme za sosedstvo, vključno z ustreznim skupnim obsegom naložb in predvidenimi roki za izvajanje;

- (e) obrazložitev, v kolikšni meri naj bi ukrepi prispevali k podnebnim in okoljskim ciljem in koliko so skladni z načelom, da se ne škoduje bistveno;
- (f) obrazložitev, v kolikšni meri naj bi ukrepi prispevali k digitalni preobrazbi;
- (g) obrazložitev, v kolikšni meri naj bi ukrepi prispevali k ciljem na področju izobraževanja, usposabljanja, zaposlovanja in socialne politike;
- (h) obrazložitev, v kolikšni meri naj bi ukrepi prispevali k enakosti spolov ter k opolnomočenju žensk in deklic in spodbujanju njihovih pravic;
- (i) kar zadeva reforme in naložbe, okvirni časovni raspored in predvidene plačilne pogoje za sprostitev sredstev v obliki merljivih kvalitativnih in kvantitativnih ukrepov, ki naj bi se izvedli najpozneje do 31. decembra 2027;
- (j) obrazložitev, kako naj bi ukrepi prispevali k postopnemu in stalnemu usklajevanju s SZVP, vključno z omejevalnimi ukrepi Unije;
- (ja) pojasnilo, kako naj bi se z ukrepi krepile zmogljivosti in vlaganje v upravno osebje Moldavije;**
- (k) ureditve za učinkovito spremljanje, poročanje in ocenjevanje programa reform s strani Moldavije, vključno s predlaganimi merljivimi kvalitativnimi in kvantitativnimi ukrepi ter ustreznimi kazalniki iz odstavka 2;

- (l) obrazložitev sistema Moldavije za učinkovito preprečevanje, odkrivanje in odpravljanje nepravilnosti, goljufov, korupcije, tudi korupcije na visoki ravni, in nasprotij interesov ter izvrševanje pravil o nadzoru državne pomoči, pa tudi predlaganih ukrepov za obravnavanje obstoječih pomanjkljivosti v prvih letih izvajanja programa reform;
- (m) za pripravo, in če je mogoče, za izvajanje programa reform, povzetek postopka posvetovanja, opravljenega v skladu s pravnim okvirom Moldavije, z ustreznimi deležniki, vključno s parlamentom Moldavije, lokalnimi in regionalnimi predstavniškimi telesi in organi, socialnimi partnerji in organizacijami civilne družbe, ter razlago o tem, kako se prispevek teh deležnikov odraža v programu reform;
- (n) načrt komuniciranja in večanja prepoznavnosti programa reform za lokalno občinstvo v Moldaviji;
- (o) katere koli druge ustrezne informacije.

2. Program reform temelji na rezultatih ter vključuje kazalnike za ocenjevanje napredka pri doseganju določenih splošnih in specifičnih ciljev iz člena 3. Ti kazalniki temeljijo, kadar je to primerno in ustrezno, na mednarodno dogovorjenih ter že obstoječih kazalnikih v zvezi s politikami Moldavije. Kazalniki morajo biti, kolikor je mogoče, skladni tudi s ključnimi kazalniki uspešnosti iz izvedbenega sklepa Komisije o odobritvi programov reform za Zahodni Balkan na podlagi Uredbe (EU) 2024/1449 in okvira za merjenje rezultatov EFSD+.

Člen 12

Ocena programa reform s strani Komisije

1. Komisija brez nepotrebnega odlašanja oceni ustreznost, celovitost in primernost programa reform Moldavije ali, kadar je to ustrezno, vseh sprememb tega programa. Komisija pri izvajanju ocene tesno sodeluje z Moldavijo in lahko poda pripombe, zahteva dodatne informacije ali Moldavijo pozove, naj svoj program reform pregleda ali spremeni.
2. Kar zadeva cilj iz člena 11(1), točka (j), te uredbe, Komisija v skladu s Sklepom 2010/427/EU ustrezno upošteva vlogo in prispevek ESZD.
3. Komisija pri ocenjevanju programa reform upošteva ustrezne razpoložljive analitične informacije o Moldaviji, vključno z njenim makroekonomskim stanjem in vzdržnostjo dolga, utemeljitev in elemente, ki jih je predložila Moldavija, kot je navedeno v členu 13, **učinke vojne agresije Rusije proti Ukrajini in poskuse destabilizacije Moldavije** ter vse druge ustrezne informacije, kot so informacije iz člena 11.
4. Komisija pri ocenjevanju upošteva zlasti naslednja merila:
 - (a) ali je program reform ustrezen, celovit, skladen in ustrezno uravnotežen odziv na cilje iz člena 3 in elemente iz člena 11;
 - (b) ali so program reform in njegovi ukrepi skladni z načeli, strategijami, načrti in programi iz členov 4 in 11;

- (c) ali je mogoče pričakovati, da bo program reform pospešil napredek pri premoščanju socialno-ekonomske vrzeli med Moldavijo in Unijo ter tako okrepil njen gospodarski, socialni in okoljski razvoj ter podpiral njeno približevanje standardom Unije, zmanjšal neenakosti in okrepil socialno kohezijo;
- (d) ali je mogoče pričakovati, da bo program reform dodatno okrepil temeljne prvine širitvenega procesa iz člena 3(2), točka (a);
- (e) ali je mogoče pričakovati, da bo program reform pospešil prehod Moldavije na trajnostno, podnebno nevtrarno in vključujoče gospodarstvo, odporno proti podnebnim spremembam, z izboljšanjem povezljivosti, napredkom pri dvojnem – zelenem in digitalnem – prehodu, vključno z biotsko raznovrstnostjo, zmanjšanjem strateških odvisnosti ter spodbujanjem raziskav in inovacij, izobraževanja, usposabljanja, zaposlovanja ter znanj in spretnosti ter širšega trga dela, s posebnim poudarkom na mladih;
- (f) ali so ukrepi iz programa reform združljivi z načeloma, da se ne škoduje bistveno in da nihče ne sme biti prezrt;
- (g) ali program reform ustrezno obravnava morebitna tveganja za skladnost z osnovnimi pogoji in plačilnimi pogoji;
- (h) ali so plačilni pogoji, ki jih predlaga Moldavija, ustrezni in ambiciozni, skladni z okvirom širitvene politike ter dovolj smiselni in jasni, da omogočajo ustrezno sprostitev sredstev v primeru njihovega izpolnjevanja, ter ali so predlagani kazalniki za poročanje ustrezni in zadostni za spremljanje napredka pri doseganju splošnih ciljev in poročanje o njem;

- (i) ali se pričakuje, da bodo ureditve, ki jih je predlagala Moldavija, učinkovite za preprečevanje, odkrivanje in odpravljanje nepravilnosti, goljufij, korupcije in nasprotij interesov, organiziranega kriminala in pranja denarja ter učinkovito preiskovanje in pregon kaznivih dejanj, ki vplivajo na sredstva v okviru instrumenta;
 - (j) ali program reform učinkovito odraža prispevke ustreznih deležnikov, vključno s parlamentom Moldavije, **pravno priznanimi** lokalnimi in regionalnimi predstavniškimi telesi in organi, socialnimi partnerji in organizacijami civilne družbe.
5. Komisiji lahko pri ocenjevanju programa reform, ki ga je predložila Moldavija, pomagajo neodvisni strokovnjaki.

Člen 13

Izvedbeni sklep Komisije

1. V primeru pozitivne ocene Komisija z izvedbenim sklepom odobri program reform, ki ga je Moldavija predložila v skladu s členom 12, ali, kadar je to ustrezno, spremenjeni program, predložen v skladu s členom 14. [...] **Ta izvedbeni sklep se sprejme v skladu s postopkom pregleda iz člena 27.**
2. V izvedbenem sklepu Komisije iz odstavka 1 se določijo reforme, ki jih mora izvesti Moldavija, naložbena področja, ki jih je treba podpreti, in plačilni pogoji, ki izhajajo iz programa reform, vključno s časovnim razporedom.

3. V izvedbenem sklepu Komisije iz odstavka 1 se določijo tudi:

- (a) okvirni znesek skupnih sredstev, ki so na voljo Moldaviji ob izpolnjevanju plačilnih pogojev, kot je navedeno v členu 10(1), in načrtovani obroki, ki se sprostijo, vključno s predhodnim financiranjem, strukturirani v skladu s členom 11, ko Moldavija zadovoljivo izpolni ustrezne plačilne pogoje v obliki kvalitativnih in kvantitativnih ukrepov, opredeljenih v zvezi z izvajanjem programa reform;
- (b) razdelitev na podporo v obliki posojila in nepovratno podporo po obrokih financiranja;
- (c) rok, do katerega je treba izpolniti pogoje za končno plačilo za reforme;
- (d) ureditve in časovni razpored spremljanja, poročanja in izvajanja programa reform, med drugim z demokratičnim nadzorom iz člena 4, kjer je to ustrezno, ter po potrebi tudi ukrepi, potrebnimi za skladnost s členom 23;
- (e) kazalniki iz člena 11(2) za ocenjevanje napredka pri doseganju splošnih in specifičnih ciljev iz člena 3.

Člen 14

Spremembe programa reform

1. Če Moldavija zaradi objektivnih okoliščin delno ali v celoti ne more več uresničiti programa reform, vključno z ustreznimi plačilnimi pogoji, lahko predlaga spremenjen program reform. V tem primeru lahko Moldavija na Komisijo naslovi obrazloženo zahtevo za spremembo izvedbenega sklepa iz člena 13(1).

2. Komisija lahko spremeni izvedbeni sklep, zlasti da bi upoštevala spremembo razpoložljivih zneskov v skladu z načeli iz člena 19, **po postopku pregleda iz člena 27.**
3. Če Komisija meni, da razlogi, ki jih je navedla Moldavija, upravičujejo spremembo programa reform, brez nepotrebnega odlašanja oceni spremenjeni program v skladu s členom 12 in lahko spremeni izvedbeni sklep iz člena 13(1) **po postopku pregleda iz člena 27.**
4. Komisija lahko s spremembo sprejme roke za plačilne pogoje do vključno 31. decembra 2028.

Člen 15

Posojilna pogodba, najemanje in dajanje posojil

1. Za financiranje podpore v okviru instrumenta, ki je v obliki posojil, se na Komisijo prenese pooblastilo, da si v skladu s členom 224 Uredbe (EU, Euratom) 2024/2509 na kapitalskih trgih ali od finančnih institucij v imenu Unije izposodi potrebna sredstva.
2. Komisija z Moldavijo sklene posojilno pogodbo. V posojilni pogodbi se določijo najvišji znesek posojila, obdobje razpoložljivosti in podrobni pogoji podpore v okviru instrumenta v obliki posojil. Trajanje posojil ne sme biti daljše od 40 let od datuma podpisa posojilne pogodbe. Posojilna pogodba vsebuje znesek predhodnega financiranja in pravila o obračunavanju predhodnega financiranja.

Posojilna pogodba z odstopanjem od člena 220(5) finančne uredbe dodatno vsebuje znesek predhodnega financiranja in pravila o obračunavanju predhodnega financiranja.

3. Posojilna pogodba se [...] da **sočasno** na voljo Evropskemu parlamentu in Svetu.

Člen 16

Oblikovanje rezervacij

1. Rezervacije za posojila se oblikujejo v višini 9 % iz sredstev, dodeljenih za geografski program za sosedstvo v skladu s členom 6(2), točka (a), Uredbe (EU) 2021/947, in se uporabijo kot del rezervacij, ki podpirajo podobna tveganja.
2. Z odstopanjem od člena **214**[...] (2), zadnji stavek, finančne uredbe se oblikovanje rezervacij plačuje postopoma in je v celoti vzpostavljeno najpozneje, ko so posojila v celoti izplačana.
3. Stopnja rezervacij se pregleda najmanj vsaka tri leta od datuma začetka uporabe te uredbe v skladu s postopkom iz člena 31(5), četrti pododstavek, Uredbe (EU) 2021/947.

Člen 17

Predhodno financiranje

1. Moldavija lahko po predložitvi programa reform Komisiji zahteva sprostitev predhodnega financiranja v višini do 7 % skupnega zneska, predvidenega v okviru tega instrumenta v skladu s členom 6(1), po odbitku dopolnilne podpore, vključno s podporo organizacijam civilne družbe in tehnično pomočjo, ter oblikovanju rezervacij za posojila.

2. Komisija lahko sprostí zahtevano predhodno financiranje po sprejetju izvedbenega sklepa iz člena 13 ter začetku veljavnosti sporazuma o instrumentu in zadevne posojilne pogodbe iz členov 8 in 15. Sredstva se sprostijo v skladu s prvim stavkom člena 19(3) in ob upoštevanju osnovnih pogojev iz člena 5.
3. Komisija določi časovni okvir za izplačilo predhodnega financiranja, ki se lahko izplača v eni ali več tranšah.

Člen 18

Izvajanje naložbenih projektov v okviru naložbene platforme za sosedstvo

1. Da bi izkoristili vzvod finančne podpore Unije za privabljanje dodatnih naložb, se naložbe, ki podpirajo program reform, izvajajo v sodelovanju z mednarodnimi finančnimi institucijami v obliki naložbenih projektov, odobrenih v okviru naložbene platforme za sosedstvo.
2. Ko bodo **vsí veljavni** [...] pogoji zadovoljivo izpolnjeni, bo Komisija sprejela sklep o odobritvi sprostíve sredstev, kot je navedeno v členu 19(3). V tem sklepu se v skladu s členom 6(1) določita znesek sredstev, ki se dajo na voljo v obliki nepovratne podpore, ki jo Unija zagotovi za projekte, odobrene v okviru naložbene platforme za sosedstvo, in znesek finančne pomoči v obliki podpore v obliki posojila, ki se sprostí Moldaviji. V tem sklepu se v skladu z razmerjem, določenim v sporazumu o instrumentu iz člena 8(5), točka (c), določi tudi delež te podpore v obliki posojila, ki ga Moldavija da na voljo za sofinanciranje projektov, odobrenih v okviru naložbene platforme za sosedstvo.

Člen 19

Ocena izpolnjevanja plačilnih pogojev, zadržanje in zmanjšanje sredstev, pravila o plačilih

1. Moldavija dvakrat letno predloži ustrezno utemeljen zahtevek za sprostitev sredstev, in sicer najpozneje dva meseca po roku, določenem v izvedbenem sklepu Komisije, v zvezi z izpolnjenimi plačilnimi pogoji, povezanimi s kvantitativnimi in kvalitativnimi ukrepi, kot je določeno v programu reform.
2. Komisija brez nepotrebnega odlašanja oceni, ali je Moldavija izpolnila osnovne pogoje iz člena 5 in načela za financiranje iz člena 10(3) ter zadovoljivo izpolnila plačilne pogoje, določene v izvedbenem sklepu Komisije iz člena 13. Če Komisija ugotovi, da Moldavija plačilnih pogojev, za katere je Komisija sredstva že izplačala, ne izpolnjuje več, bo za enak znesek zmanjšala prihodnja izplačila. Komisiji lahko pomagajo strokovnjaki, tudi strokovnjaki iz držav članic. V primeru, da zahtevek za sprostitev sredstev ali zahtevek za plačilo vključuje ukrep, povezan s poglavjem 32, kakor je naveden v členu 22[...] (2), Komisija ne sme sprejeti sklepa o odobritvi sprostitve sredstev, razen če tak ukrep oceni pozitivno.
3. Če Komisija pozitivno oceni zadovoljivo izpolnjevanje vseh veljavnih pogojev, brez nepotrebnega odlašanja obvesti Svet [...], **preden sprejme** sklep o odobritvi sprostitve sredstev, ki ustrezajo tem pogojem. **Ta sklep se sprejme v skladu s postopkom pregleda iz člena 27.** V zvezi s temi zneski se sklep šteje za pogoj iz člena 10.

4. Če Komisija negativno oceni izpolnjevanje katerih koli pogojev glede na časovni razpored, se sprostitev sredstev, ki ustrezajo tem pogojem, zadrži. **Komisija brez nepotrebnega odlašanja obvesti Svet.** Zadržani zneski se sprostijo šele, ko Moldavija v okviru naknadnega zahtevka za sprostitev sredstev ustrezno utemelji, da je sprejela potrebne ukrepe za zagotovitev zadovoljivega izpolnjevanja ustreznih pogojev.
5. Če Komisija ugotovi, da Moldavija v 12 mesecih od prvotne negativne ocene iz odstavka 4 ni sprejela potrebnih ukrepov, zmanjša znesek nepovratne finančne podpore in posojila sorazmerno glede na del, ki ustreza zadevnim plačilnim pogojem. V prvem letu izvajanja se uporabi rok 24 mesecev, ki se šteje od prvotne negativne ocene iz odstavka 4. Moldavija lahko predloži pripombe v dveh mesecih po obvestilu o ugotovitvah Komisije.
6. Noben znesek, ki ustreza plačilnim pogojem, ki niso bili izpolnjeni do 31. decembra 2028, se ne izplača Moldaviji, temveč se sprosti ali umakne iz razpoložljivega zneska podpore v obliki posojila, kot je ustrezno.

7. Komisija lahko zmanjša znesek nepovratne finančne podpore in od Moldavije izterja, vključno s pobotom, vse zneske, porabljene za doseganje ciljev instrumenta, ali zmanjša znesek posojila, ki se izplača Moldaviji, ali zahteva predčasno odplačilo posojila v skladu s posojilno pogodbo v primeru neupravičeno izplačanih sredstev, ugotovljenih nepravilnosti, goljufij, korupcije in nasprotij interesov, ki škodijo finančnim interesom Unije, ki jih Moldavija ni odpravila, ali resnih pomislekov v zvezi z njimi, ali v primeru razveljavitve kvalitativnih ali kvantitativnih ukrepov ali v primerih, ko se po izvedenem plačilu ugotovi, da ukrepi niso bili zadovoljivo izpolnjeni, ali v primeru hude kršitve obveznosti, ki izhaja iz sporazumov o instrumentu ali posojilnih pogodb, tudi na podlagi informacij urada OLAF ali poročil Računskega sodišča. Preden Komisija sprejme odločitve o tovrstnih zmanjšanjih, obvesti Evropski parlament in Svet.
8. Z odstopanjem od člena 116(2) finančne uredbe začne rok za plačilo iz člena 116(1), točka (a), finančne uredbe teči od datuma obvestila o sklepu, s katerim se na podlagi odstavka 3 tega člena odobri izplačilo Moldaviji.
9. Člen 116(5) finančne uredbe se ne uporablja za plačila v obliki finančne pomoči, ki se posreduje neposredno v državno blagajno Moldavije v skladu s tem členom in členom 23 te uredbe.
10. Plačila nepovratne finančne podpore in posojil v skladu s tem členom se izvedejo v skladu s proračunskimi sredstvi, kot je določeno v letnem proračunskem postopku, oziroma glede na razpoložljiva sredstva. Plačila sredstev se izvedejo v obrokih. Obrok se lahko izplača v eni ali več tranšah.
11. Zneski se izplačajo na podlagi sklepa iz odstavka 3 v skladu s posojilno pogodbo.

12. Izplačilo kakršnega koli zneska podpore v obliki posojil se izvede na podlagi predložitve zahtevka Moldavije za plačilo v obliki, določeni v posojilni pogodbi, in v skladu z določbami iz sporazuma o instrumentu. [...]

Člen 20

Preglednost v zvezi z osebami in subjekti, ki prejemajo sredstva za izvajanje programa reform

1. Moldavija objavi ažurne podatke o končnih prejemnikih, ki v triletnem obdobju za izvajanje reform in naložb v okviru tega instrumenta prejmejo zneske financiranja, ki kumulativno presegajo vrednost 50 000 EUR.
2. Za končne prejemnike iz odstavka 1 se na spletni strani objavijo naslednje informacije v strojno berljivi obliki, razvrščene glede na skupno prejeta sredstva, pri čemer se ustrezno upoštevajo zahteve glede zaupnosti in varnosti, zlasti varstva osebnih podatkov:
 - (a) v primeru pravne osebe prejemnikova polna firma in identifikacijska številka za DDV ali davčna identifikacijska številka, kadar je na voljo, ali druga enolična identifikacijska oznaka, določena z zakonodajo, ki se uporablja za pravno osebo;
 - (b) v primeru fizične osebe ime in priimek oziroma imena in priimki prejemnika;
 - (c) znesek, ki ga je prejemnik prejel, ter reforme in naložbe v okviru instrumenta za Moldavijo, h katerih izvajanju ta znesek prispeva.
3. Informacije iz odstavka 2 se ne objavijo, kadar lahko razkritje ogrozi pravice in svoboščine zadevnih končnih prejemnikov ali resno škoduje njihovim poslovnim interesom. Navedene informacije se dajo na voljo Komisiji.

4. Moldavija vsaj enkrat letno Komisiji elektronsko posreduje podatke o končnih prejemnikih iz odstavka 1 tega člena v strojno berljivi obliki, ki se določi v sporazumu o instrumentu iz člena 8(5), točka (1).

POGLAVJE IV

Zaščita finančnih interesov Unije

Člen 21

Zaščita finančnih interesov Unije

1. Komisija in Moldavija pri izvajanju instrumenta sprejmeta vse ustrezne ukrepe za zaščito finančnih interesov Unije, pri čemer upoštevata načelo sorazmernosti in posebne pogoje, pod katerimi bo instrument deloval, osnovne pogoje iz člena 5(1) ter pogoje iz posebnih sporazumov o instrumentu, zlasti v zvezi s preprečevanjem, odkrivanjem in odpravljanjem goljufij, korupcije, nasprotij interesov in nepravilnosti ter preiskovanjem in pregonom kaznivih dejanj, ki vplivajo na sredstva, zagotovljena v okviru instrumenta. Moldavija se zaveže, da bo napredovala v smeri uspešnih in učinkovitih sistemov upravljanja in kontrol ter zagotovila, da bo neupravičeno izplačane ali nepravilno porabljene zneske mogoče izterjati.
2. Sporazum o instrumentu določa obveznosti Moldavije, da:
 - (a) redno preverja, ali je bilo zagotovljeno financiranje uporabljeno v skladu z veljavnimi pravili, zlasti v zvezi s preprečevanjem, odkrivanjem in odpravljanjem goljufij, korupcije, nasprotij interesov in nepravilnosti;
 - (b) ščiti žvižgače;

- (c) sprejme ustrezne ukrepe za preprečevanje, odkrivanje in odpravljanje goljufij, korupcije, nasprotij interesov in nepravilnosti ter preiskovanje in pregon kaznivih dejanj, ki škodijo finančnim interesom Unije, da se odkrije in prepreči dvojno financiranje in uvedejo sodni postopki za izterjavo nepravilno dodeljenih sredstev, med drugim v zvezi z vsemi ukrepi za izvajanje reform in naložbenih projektov ali programov v okviru programa reform, ter nemudoma in kjer je ustrezno, sprejmejo ustrezni ukrepi za obravnavanje prošelj EJT in pristojnih organov držav članic za vzajemno pravno pomoč v zvezi s kaznivimi dejanji, ki vplivajo na sredstva v okviru instrumenta;
- (d) za namene odstavka 1, zlasti za preverjanje uporabe sredstev v zvezi z izvajanjem reform iz programa reform, zagotovi zbiranje ustreznih podatkov o osebah in subjektih, ki prejemajo sredstva, vključno z informacijami o dejanskem lastništvu, za izvajanje ukrepov iz programa reform na podlagi poglavja III, ter dostop do teh podatkov v skladu z načeli Unije o varstvu podatkov in veljavnimi pravili o varstvu podatkov;
- (e) izrecno pooblasti Komisijo, urad OLAF, Računsko sodišče in, kadar je to ustrezno, EJT za izvrševanje njihovih pravic, kot je določeno v členu 129 Uredbe (EU, Euratom) 2024/2509.

3. Sporazum o instrumentu določa tudi pravico Komisije, da sorazmerno zmanjša znesek nepovratne finančne podpore, ki se zagotavlja v okviru instrumenta, in od Moldavije izterja, vključno s poboto, vse zneske, porabljene za doseganje ciljev instrumenta, in zmanjša znesek posojila, ki se izplača upravičenki, ali zahteva predčasno odplačilo posojila v skladu s posojilno pogodbo v primeru neupravičeno izplačanih sredstev, ugotovljenih nepravilnosti, goljufij, korupcije in nasprotij interesov, ki škodijo finančnim interesom Unije, ki jih Moldavija ni odpravila, ali resnih pomislekov v zvezi z njimi, ali v primerih, ko se po izvedenem plačilu ugotovi, da ukrepi niso bili zadovoljivo izpolnjeni, ali v primeru hude kršitve obveznosti, ki izhaja iz sporazumov o instrumentu ali posojilnih pogodb. Komisija pri odločanju o znesku izterjave in zmanjšanja ali znesku, ki ga je treba predčasno odplačati, upošteva načelo sorazmernosti ter resnost nepravilnosti, goljufije, korupcije ali nasprotja interesov, ki škodi finančnim interesom Unije, ali kršitve obveznosti. Moldaviji se omogoči, da svoje pripombe predloži, še preden se izvede zmanjšanje ali zahteva predčasno odplačilo.
4. Osebe in subjekti, ki izvršujejo sredstva v okviru instrumenta, Komisiji in uradu OLAF nemudoma poročajo o vseh domnevnih primerih goljufije, korupcije, nasprotja interesov in nepravilnosti, ki škodijo finančnim interesom Unije.

Člen 22

Vloga notranjih sistemov in revizijskega organa Moldavije

1. Za del financiranja v okviru instrumenta, ki se da na voljo kot finančna pomoč, se Komisija lahko opira na revizijske organe, ustanovljene v Moldaviji za namene nadzora javnih odhodkov. Komisija se po potrebi opira tudi na nadaljnji demokratični nadzor iz člena 4(9).

2. V programu reform se v prvih letih izvajanja prednostno obravnavajo reforme, povezane s pogajalskim poglavjem 32, zlasti glede upravljanja in notranjega nadzora javnih financ ter boja proti goljufijam, skupaj s poglavjema 23 in 24, zlasti v zvezi s pravosodjem, korupcijo in organiziranim kriminalom, ter poglavjem 8, zlasti v zvezi z nadzorom državne pomoči.
3. Moldavija o vsakršnih nepravilnostih, vključno z goljufijami, ki so bile predmet prve upravne ali sodne ugotovitve, nemudoma poroča Komisiji in jo obvešča o poteku vseh upravnih in pravnih postopkov v zvezi s takimi nepravilnostmi. Takšno poročanje poteka z elektronskimi sredstvi, in sicer z uporabo sistema za upravljanje nepravilnosti, ki ga je vzpostavila Komisija.
4. Subjekti iz odstavka 1 vzdržujejo reden dialog z Računskim sodiščem, uradom OLAF in po potrebi EJT.
5. Komisija lahko izvede podrobne preglede sistemov izvrševanja proračuna Moldavije na podlagi ocene tveganja in dialoga z revizijskimi organi ter izda priporočila za izboljšave sistemov.
6. Komisija lahko sprejme priporočila za Moldavijo v vseh primerih, v katerih pristojni organi po njenem mnenju niso sprejeli potrebnih ukrepov za preprečevanje, odkrivanje in odpravljanje goljufij, korupcije, nasprotij interesov in nepravilnosti, ki so vplivali ali za katere obstaja resna nevarnost, da bodo vplivali na dobro finančno poslovanje v zvezi z odhodki, ki se financirajo v okviru instrumenta, in v vseh primerih ugotovljenih pomanjkljivosti, ki vplivajo na zasnovo in delovanje sistema kontrol, ki so ga vzpostavili organi. Moldavija izvede taka priporočila ali pa utemelji, zakaj tega ni storila.

POGLAVJE V

SPREMLJANJE, POROČANJE IN OCENJEVANJE

Člen 23

Spremljanje in poročanje

1. Komisija spremlja izvajanje instrumenta in ocenjuje doseganje ciljev iz člena 3. Spremljanje izvajanja je ciljno usmerjeno in sorazmerno z dejavnostmi, izvedenimi v okviru sporazuma o instrumentu, ter ne posega v zahteve glede poročanja, določene v Uredbi (EU) 2021/947. Pričakuje se, da bodo kazalniki iz člena 11(2) prispevali k spremljanju instrumenta s strani Komisije.
2. Sporazum o instrumentu iz člena 8 določa pravila in načine poročanja Moldavije Komisiji za namene iz odstavka 1 tega člena.
3. Komisija Evropskemu parlamentu in Svetu predloži letno poročilo o napredku pri doseganju ciljev te uredbe. Letno poročilo se dvakrat letno dopolni s predstavitvami stanja izvajanja instrumenta.
4. Komisija letno poročilo iz odstavka 3 predloži odboru iz člena 27(1).
5. Komisija poroča o napredku pri izvajanju programa reform Moldavije v okviru preglednice kazalnikov, vzpostavljene z Uredbo (EU) 2024/1449.

Člen 24

Preglednica kazalnikov instrumenta

6. Komisija prikazuje napredek pri izvajanju programa reform v preglednici kazalnikov instrumenta, vzpostavljeni v skladu z Uredbo (EU) 2024/1449.

Člen 25

Ocena instrumenta

1. Komisija po 31. decembru 2027 in najpozneje do 31. decembra 2031 izvede neodvisno naknadno oceno Uredbe. V tej naknadni oceni se oceni prispevek Unije k doseganju ciljev te uredbe.
2. Ta naknadna ocena temelji na načelih dobre prakse Odbora za razvojno pomoč pri OECD, njen namen pa je ugotoviti, ali so bili cilji uresničeni, in oblikovati priporočila za izboljšanje prihodnjih ukrepov.
3. Komisija ugotovitve in zaključke te naknadne ocene, skupaj s pripombami in nadaljnjimi ukrepi, sporoči Evropskemu parlamentu, Svetu in državam članicam. Na zahtevo Evropskega parlamenta, Sveta ali držav članic se lahko o tej naknadni oceni tudi razpravlja. Rezultati prispevajo k pripravi prihodnjih programov in ukrepov ter dodeljevanju sredstev. Ta naknadna ocena in nadaljnji ukrepi se objavijo.

4. Komisija v proces ocenjevanja financiranja Unije, ki se zagotavlja v skladu s to uredbo, v ustreznem obsegu vključi vse zadevne deležnike, tudi Moldavijo, socialne partnerje in organizacije civilne družbe, pri čemer si lahko, kadar je to primerno, prizadeva za skupna ocenjevanja z državami članicami in drugimi partnerji, v tesnem sodelovanju z Moldavijo.

Člen 26

Poročanje Moldavije v okviru ekonomskega in finančnega dialoga

1. Upravičenka enkrat letno v okviru gospodarskega in finančnega dialoga poroča o napredku pri uresničevanju dela svojega programa reform, ki se nanaša na reforme.

POGLAVJE VI KONČNE DOLOČBE

Člen 27

Postopek v odboru

1. Komisiji pomaga odbor, ustanovljen z Uredbo (EU) 2021/947.
2. Pri sklicevanju na ta odstavek se uporablja člen 5 Uredbe (EU) št. 182/2011.
3. Kadar odbor v primeru izvedbenih aktov iz člena 13(1) in člena 14(2) ne poda mnenja, Komisija osnutka izvedbenega akta ne sprejme in se uporabi člen 5(4), tretji pododstavek, Uredbe (EU) št. 182/2011.

Člen 28

Informiranje, komuniciranje in obveščanje javnosti

1. Komisija brez poseganja v zahteve iz Uredbe (EU) 2021/947 sodeluje v dejavnostih komuniciranja, da zagotovi prepoznavnost financiranja Unije za finančno podporo, predvideno v programu reform, med drugim prek skupnih dejavnosti komuniciranja z Moldavijo. Komisija zagotovi, da se podpora v okviru instrumenta sporoči in potrdi z izjavo o financiranju. Ukrepi, financirani v okviru instrumenta, se izvajajo v skladu z zahtevami glede komuniciranja in prepoznavnosti v zvezi z zunanjimi ukrepi, ki jih financira Unija, ter drugimi ustreznimi smernicami.
2. Prejemnik sredstev Unije z zagotavljanjem skladnih, učinkovitih in sorazmernih informacij različnim ciljnim skupinam, tudi medijem in javnosti, aktivno navede izvor in zagotovi prepoznavnost sredstev Unije, tudi tako, da po potrebi na vidnem mestu prikaže embleme Unije in ustrezno izjavo o financiranju z napisom „Financira Evropska unija“, zlasti pri promoviranju ukrepov in njihovih rezultatov.
3. Informiranje, komuniciranje in obveščanje javnosti se zagotavlja v dostopni obliki.

Člen 29

Začetek veljavnosti

Ta uredba začne veljati dan po objavi v *Uradnem listu Evropske unije*.

Ta uredba je v celoti zavezujoča in se neposredno uporablja v vseh državah članicah.

V Bruslju,

Za Evropski parlament
predsednik/predsednica

Za Svet
predsednik/predsednica